LKS OFICIALUS ORGANAS
Leidžiamas kas mėnesį, išskyrus liepą-rugpjūtį
Kaina $2.00. Redakcijos adresas:
341 Highland Blvd.
Brooklyn, N.Y. 11207 Tel. 827-1352

GARSAS

Second-Class postage paid at Brooklyn, N. Y. Post Office

LITHUANIAN CATHOLIC ALLIANCE
Official Organ Published Monthly
Except July and August
341 Highland Blvd. Brooklyn, N.Y. 11207
Tel. 827-1351 Publication No. 214320

Nr. 4 BIRŽELIS — JUNE, 1979 VOL. 62

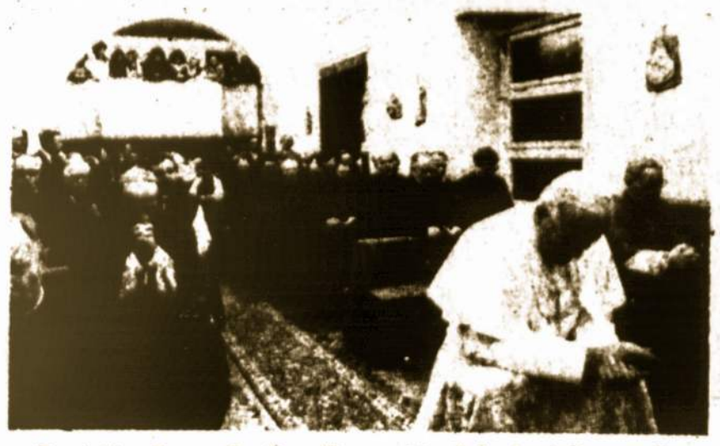

Popiežius Jonas Paulius II gegužės 6 lankėsi Romos lietuvių Šv. Kazimiero kolegijoj.

POPIEŽIUS KALBA LIETUVIAM

Kaip anksčiau buvo Garse pranešta, lietuvių Šv. Kazimiero kolegiją Romoj gegužės 6 aplankė Šventasis Tėvas Jonas Paulius II.

Trumpu sveikinimo žodžiu į popiežių kreipėsi kolegijos rektorius prel. L. Tulaba. Išreiškęs didelį visų džiaugsmą dėl popiežiaus apsilankymo, rektorius trumpai priminė kolegijos įsikūrimo istoriją, kurioj pagrindinis veikėjas buvo šv. Kazimieras savo nuolatine globa . . . Baigdamas pažymėjo, kad lietuviai šiandien popiežiui aukoja tai, ką jie turi brangiausio: savo širdis ir savo tautos kančias.

Atsakydamas italų kalba į pasveikinimą, Šv. Tėvas kalbėjo labai nuoširdžiai ir paprastai, nenuslėpdamas savo susijaudinimo:

"Pirmiausia turiu prisipažinti, kad šis apsilankymas man yra labai brangus. Labai džiaugiuosi, kad Šv. Antano parapijos pastoracinio lankymo programoj buvo numatytas vizitas jūsų lietuviškoj kolegijoj . . . Šita kolegija Lietuvos Bažnyčiai yra labai reikšminga. Ji yra brangi taip pat Romos ir visuotinei Bažnyčiai. Aš negaliu nebūti arti jūsų . . . Jūs gerai žinot, kad aš esu iš Krokuvos, ir šv. Kazimieras yra taip pat gimęs Krokuvoj. Taigi, jei taip galima sakyti, esam iš to paties miesto. Šv. Kazimieras turėjo iš Krokuvos iškeliauti, ir dabar jis yra Vilniuj. Man taip pat teko iškeliauti iš Krokuvos, ir dabar esu Romoj".

Šiuos Šv. Tėvo žodžius palydėjo klausytojų entuziazmas ir karšti plojimai. Plojimam nutilus, jis tęsė:

"Aš manau, kad ši vienybė, ši dvasinė vienybė, kuri yra gimusi tame pačiame mieste, mum padės vieniem kitus gerai suprasti ir gerai bendradarbiauti, vykdant tą pašaukimą, kuris tenka jūsų tėvynei ir Bažnyčiai jūsų tėvynėj. Visiem žinoma, kad Bažnyčia jūsų tėvynėj, panašiai kaip ir Lenkijoj, priešinasi blogiui ir mum duoda gerą pavyzdį. Ypač mum duoda gerą pavyzdį Dievo tauta, lietuvių tauta, kuri yra taip tvirtai prisirišusi prie savo Bažnyčios, prie Kristaus, prie savo tikėjimo ir prie religinių tradicijų. Tai tauta, kuri pilnai nusipelnė tikros tautos vardo; tautos, kuri yra pilnai atradusi save, kuri gerai žino savo misiją."

"Baigdamas noriu dar pasakyti, kad kasdien meldžiuos už jūsų tėvynę. Meldžiuos ne taip sau bendrai, bet atskirai kasdieninėj maldoj ištardamas Lietuvos vardą. Manau, kad tai yra mažiausia, ką galim padaryti, siekdami išlaikyti mūsų vienybę ir mūsų solidarumą. Dievas telaimina jus visus vyresniuosius ir jaunuosius, telaimina visus studentus, kurie gyvena šiuose namuose, čia rasdami aplinką, padedančią pasirengti kunigiškai tarnybai."

—

LIETUVOS KATALIKAI DŽIAUGIASI POPIEŽIAUS VIZITU Į LENKIJĄ

"Naujas Lietuvos tikinčiųjų kreipimasis į popiežių Joną Paulių II-ąjį", — tokią žinią paskelbė Italijos katalikų dienraštis Avvenire ir kiti didieji Italijos laikraščiai, remdamiesi užsienio spaudos agentūrų iš Maskvos informacija.

Grupė lietuvių kunigų, rašo dienraštis Avvenire, Šventajam Tėvui besirengiant vykti į Lenkiją, paprašė, kad popiežius padėtų Lietuvos Bažnyčiai ir apgintų lietuvių tikinčiųjų teises. Apie šį naują kreipimąsi į popiežių spaudos konferencijoj Maskvoj pranešė užsienio laikraštininkam Lietuvoj įsisteigusio Tikinčiųjų Teisių Gynybos Katalikų Komiteto narys kun. Sigitas Tamkevičius.

Lietuvos katalikai, pažymėjo kun. Tamkevičius, džiaugiasi popiežiaus vizitu kaimyninėj Lenkijoj ir labai norėtų, kad Šventasis Tėvas šia proga galėtų taip pat aplankyti ir Lietuvą. Daug Lietuvos tikinčiųjų birželio mėnesio pradžioj nuvyksią į vakarinę Lietuvą, kad bent per lenkų televiziją, kuri yra matoma šioj Lietuvos daly, galėtų pamatyti popiežiaus vizito Lenkijoj vaizdus.

Užsienio spauda šia proga pažymi, kad Lietuvos tikintieji negalės tuo metu nuvykti į Lenkiją, nes popiežiaus vizito proga Sovietų Sąjungos ir Lenkijos siena bus uždaryta.

Italijos laikraščiai primena, kad Tikinčiųjų Teisių Gynybos Katalikų Komitetas, į kurį įeina kun. Sigitas Tamkevičius, įsisteigė praėjusių metų rudenį, tuoj po popiežiaus Jono Pauliaus II-ojo išrinkimo. Komiteto pagrindinis uždavinys yra atkreipti sovietų vyriausybės dėmesį į Bažnyčios ir jos tikinčiųjų diskriminavimo faktus ir siekti, kad sovietų įstatymai ir jų praktinis taikymas, liečiantis Bažnyčios ir jos tikinčiųjų reikalus, neprieštarautų tarptautiniam Sovietų Sąjungos įsipareigojimam.

Be kunigo Sigito Tamkevičiaus, komitete taip pat dalyvauja kun. Alfonsas Svarinskas, kun. Jonas Kauneckas, kun. Vincas Vėlavičius ir kun. Juozas Zdebskis.

Komitetas atstovauja Lietuvos tikintiesiem, kurie sudaro apie 80 procentų visų Lietuvos gyventojų, nors valdžia stengiasi nuslėpti tikrąjį tikinčiųjų skaičių, tvirtindama, kad katalikai tesudaro apie 50 procentų Lietuvos gyventojų.

JAV KONGRESAS BREŽNEVUI — "PALEISKITE GAJAUSKĄ"

Jau surinkta daugiau kaip šimtas parašų po JAV kongreso narių laišku Brežnevui. Iniciatorių tikslas — bent 200 parašų. Laiške rašoma:

"Kaip Jungtinių Amerikos Valstybių kongreso nariai, mes teikiam didžiausios svarbos mūsų prašymui už antisovietinę veiklą įkalinto lietuvio Balio Gajausko klausimu.

Po 25 metų kalėjime Gajauskas vėl buvo nuteistas 1978 balandžio 12-14 dešimčiai metų ypatingo režimo lagerio ir penkeriem metam vidinės tremties. Dėl jo nepaprastai silpnos sveikatos tėra nedaug galimybės, kad jis išliks iki bausmės pabaigos.

Kaip Jūs žinot, JAV-ės daugeliu atžvilgių, viešai ir diplomatijos keliu, išreiškė savo susirūpinimą šiuo reikalu. Savo pernykštės viešnagės Sovietų Sąjungoj metu finansų sekretorius Blumenthalis išreiškė mūsų vyriausybės susirūpinimą kad Gajauskas būtų kuo anksčiau paleistas.

Gajausko žmonai jau suteiktas leidimas emigruoti su sąlyga, kad ji persiskirtų su savo vyru. Norėdami paskatinti tarptautinę santarvę, mes oficialiai apeliuojam į sovietų vyriausybę leisti Gajauskui ir jo žmonai susivienyti su jų šeimos nariais, kurie įteikė peticiją dėl Gajauskų nuolatinio apsigyvenimo JAV-ėse.

SALT II derybom artėjant prie pabaigos, mes esam įsitikinę tikros detentės dvasioj, kad Gajausko tylus paleidimas iš Sovietų Sąjungos būtų vertinamas kaip nepaprastai svarbus gestas šiuo lemtingu metu. Tai būtų ir teigiamas ženklas, kad abu mūsų kraštai laikosi Helsinkio susitarimų.

Mes esam pasiruošę daryti visa, kas tik reikalinga, šiam siekiui įgyvendinti ir laukiam Jūsų atsakymo šiuo klausimu."

(Elta)

Vyskupas Julijonas Steponavičius, apie kurį rašo viso pasaulio spauda, kad paskirtas kardinolu.

VINCO T. KVETKAUS 85 METŲ SUKAKTĮ MININT

Vincas T. Kvetkas, ilgametis L.K. Susivienijimo vadovybės narys, šių metų sausio 27 dieną sulaukė 85 metų. Savo sukaktį jis kukliai paminėjo Floridoje, savo artimųjų tarpe. Neseniai teko su juo susitikti ir pasikalbėti apie praeities dienas, kurios Sukaktuvininko gyvenime daugiausia praleistos su lietuviais, ypač mūsų Susivienijime. Vincas Kvetkas pirmą kartą išrinktas į Susivienijimo vadovybę 1924 metais. Taigi prieš 55 metus. Tai irgi sukaktis. Aštuonerius metus jis buvo iždo globėju, po to ketverius metus iždininku, o nuo 1938 metų Pittsburgho seimo — sekretorium, kurio pareigose jis išbuvo ilgiau kaip 30 metų. Apie Vinco Kvetkaus darbą, pasiekimus, planus ir nusivylimus reikėtų ištisos straipsnių serijos, o šioje apybraižoje teks apsiriboti tik keliais jo atsiminimais, pabertais pasikalbėjimo metu ir susirašinėjime.

Tėvai

Vinco tėvas Vincas Kvietkauskas gimė Liubave 1863 metų kovo 4 dieną. Į Ameriką jis atvyko 1884 m. Šios šalies pilietybę jis priėmė 1890 metais. Laisvai vartojo lietuvių ir lenkų kalbas. Atrodo, jis buvo lankęs lenkišką mokyklą, tačiau atvykęs į Ameriką tuojau ieškojo lietuvių ir su jais veikė. Wilkes-Barre mieste V. Kvietkauskas drauge su Leonu Virzbausku ir Andrium Greževičiu buvo pagrindiniai Švč. Trejybės parapijos steigėjai. Apie tai rašoma šios parapijos 50 metų sukakties leidinyje. Vincas Kvietkauskas buvo veiklus ne tik savo parapijoje. 1906 metais jis buvo vienas iš organizatorių pirmojo Amerikos lietuvių katalikų organizacijų kongreso 1906 metais Wilkes-Barre. Tame kongrese buvo įsteigta Amerikos Lietuvių Katalikų Federacija.

Sukaktuvininko motina — Marija Savickaitė, gimusi 1876 metais Liudvinave. Jos tėvai — Jonas Savickas ir Ieva Vaucekaitė. Savickas atvyko į Sugar Notch, Pa., 1878 metais, ir už ketverių metų atsikvietė savo žmoną ir dukrelę Mariją, tada šešerių metų amžiaus. Vinco motina mokėsi jau Amerikoje. Mokėdama [illegible]vių, lenkų ir anglų kalbas, ji daug pagelbėjo lietuviams ir lenkams emigrantams, naujai atvykusiems į Ameriką. Jos giminės Lietuvoje gyvena Kampinių kaime, Marijampolės apylinkėje, ir palaiko ryšį su Vincu Kvetkum. Iš tėvo pusės, jo seneliai — Rapolas Kvietkauskas ir Rožė Kalinauskaitė.

Kvetkaus tėvai susituokė 1892 metais. Abu buvo veiklūs steigiant Švč. Trejybės parapiją, pagelbėdami naujai atvykstantiems iš Lietuvos. Nemažą skaičių naujai atvykusių ir savo namuose globojo, kol jie susirado butus. Tėvas pagelbėjo daugeliui pasiruošti pilietybei, teisme ir kitose įstaigose tarpininkavo kaip vertėjas. Atrodo, sukaktuvininkui Vincui artimas bendravimas su žmonėmis ir draugijinis gyvenimas buvo tartum įgimtas, nes abu tėvai buvo visuomeninės veiklos lietuviai.

Veiklos pradžia

Lietuviška veikla Vincas arčiau susidomėjo apie 1912 metus. Tuo laiku tėvai buvo išsikėlę į Pittstoną. Vincas susirūpino, kad ten lietuvių jaunimas nebuvo organizuotas. "Šokių proga šeštadienių vakarais jaunimas, — pasakoja Vincas, — "dažnai rinkdavosi smuklėse prie barų. Man tokia "tvarka" nepatiko. Susipažinau su Antanu Kižiu (mano žmonos broliu, vėliau buvusiu Susivienijimo sekretorium) ir sutarėm įsteigti "seksteto klubą", kurio šeši nariai pradėjo ruošti pramogas gražesnėse salėse. Mums gerai sekėsi, merginos ir vaikinai prašė daugiau tokių susibūrimų. Pirma didesnio masto "socialinė pramoga" įvyko 1913 m. sausio 28 d. Po to šokiai buvo ruošiami viešbučiuose — Redington ir Sterling".

Kiek vėliau Vincas pasiūlė savo jauniems draugams surengti ką nors didesnio, kad būtų galima įsirengti savo klubą, pagelbėti svarbiems reikalams. Nutarta kreiptis į Šv. Kazimiero par. kleboną kun. Joną Kasakaitį. Ir taip buvo sutarta surengti apylinkės Lietuvių Dieną. Pirmą kartą tai įvyko 1914 metų liepos 16 dieną. Vincui teko būti pirmosios Lietuvių Dienos rengimo komiteto pirmininku. Renginys puikiai pavyko. Gautasis pelnas panaudotas ne tik savo klubo patalpoms atidaryti, bet ir tautiniams bei religiniams reikalams paskirta aukų — Tautos fonsui 400 dol., seselėms kazimierie-

(nukelta į 3 psl.)

AR 15-TAS KARDINOLAS KARTAIS NĖRA LIETUVIS?

Jau prieš kokį mėnesį laiko per laikraščių redakcijas sklido žinia, kad popiežius dar prieš savo kelionę į Lenkiją paskirs eilę naujų kardinolų ir kad tame skaičiuje gali būti ir lietuvis.

Dabar viso pasaulio spauda, paskelbusi kardinolų paskyrimus, spėlioja, kas gali būti tas 15-tas kardinolas, popiežiaus paskirtas — in pectore — jo širdyje, vadinas, slaptoje. Ir New York Times ir visa kita spauda mano, kad tai gali būti lietuvis.

AP agentūra paskelbė ir daugiau, kad pagal lietuvių egzilų sluoksnius, tas kardinolas "in pectore" esąs vyskupas Julijonas Steponavičius, Vilniaus vyskupas, kuriam valdžia neleidžia eiti pareigų ir laiko ištrėmime Žagarėje.

Jeigu taip būtų, jeigu iš Lietuvos vyskupų pasirinko Julijoną Steponavičių, tai rodytų, kad popiežius, gerai pažindamas Lietuvos padėtį, pasirinko kovotoją dėl žmogaus teisių bei religijos. Popiežius nuolat pareiškė savo susirūpinimą Lietuvos tikinčiaisiais, ir dabar parinkimas tokio kardinolo dar labiau patvirtintų jo pažiūras.

Kaip dabar sužinosime, kas yra tas 15-tas kardinolas? Tai priklauso nuo popiežiaus, ar jis paskelbs, ar ne. Popiežius Jonas XXIII 1962 buvo paskyręs tris slaptus kardinolus. Po metų jis mirė ir taip liko jų vardai paslaptyje. Pop. Paulius VI 1969 romuną Juliu Hossu buvo paskyręs kardinolu "in pectore", bet jis mirė prieš viešai paskelbiant, kad jis yra kardinolas. Tas pats popiežius Paulius VI 1969 ir 1976 buvo paskyręs dar tris slaptus kardinolus, du Čekoslovakijoje ir vieną Vietname. Jų pavardės buvo paskelbtos metai po paskyrimo.

Laikui bėgant, iškyla vis naujos aplinkybės, kurios tvirtina spėliojimus apie lietuvišką kardinolą. Newsweek žurnalas birželio 11 dienos numery pastebi, kad Šv. Tėvas Jonas Paulius II tuoj po išrinkimo popiežium savo kardinolišką skrybėlę pasiuntė Vilniaus arkivyskupui Julijonui Steponavičiui.

JAV katalikų savaitraštis National Catholic Register birželio 10 d. laidoj irgi labai plačiai samprotauja, kad naujas kardinolas yra Julijonas Steponavičius.

Anglijoj leidžiamas lietuvių savaitraštis Europos Lietuvis birželio 5 d. pirmam puslapy taip skelbia: "Bespausdinant šį puslapį, Anglijoj pranešta per BBC radijo stotis, kad popiežius paskyręs Vilniaus vyskupą Julijų Steponavičių, 68 metų amžiaus, kardinolu. Pirmasis lietuvis kardinolas po 400 metų."

GARSAS

Published Monthly except July and August
LITHUANIAN CATHOLIC ALLIANCE OF AMERICA
341 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207 Tel. 827-1351
Second Class Postage Paid at Brooklyn, N.Y., Post Office

P. O. Box 32 (71-73 S. Washington St.), Wilkes-Barre, Pa. 18973

Subscription $2.00 per year Advertising Rates on Application
Raštus (straipsnius ir korespondencijas) redakcija talso savo nuožiūra.
Nespausdintus raštus grąžina tik patiems autoriams prašant.
$2.00 of insurance premium per year is applied to subscription of Garsas

PASIDAIRIUS — PAS SAVE IR KITUR

Atsisveikinus su šviesiom asmenybėm

Paskutinių keturių mėnesių laikotarpyje Amerikos lietuviai neteko kelių šviesių asmenybių. Kiekvienas jų paliko mūsų visuomenės gyvenime reikšmingus pėdsakus. Jų visų bus pasigendama ypač tose srityse, kuriose jiems daugiausia teko pasireikšti.

Matą Zujų jau minėjome gegužės numeryje kiek išsamiau. Per 53 metus jis palaikė tiesioginį ryšį su tūkstančiais "Garso" skaitytojų, kurių nemažas skaičius ir nebuvo mūsų Susivienijimo nariai. Iki šiol Zujus yra vienintelis redaktorius, išbuvęs prie to paties lietuviško laikraščio vairo 53 metus. Visi pažinoję Matą Zujų galėjo vien tik gerą žodį tarti apie šį tiesų, švelnaus būdo, tvirtą lietuvį, ištikimą kataliką, pakantų kitokių įsitikinimų žmonėms asmenį. Labai jis mylėjo savo šeimą, rūpinosi Susivienijimu, puoselėjo viltį, kad Lietuva atgaus savo laisvę ir nepriklausomybę.

Gal reikšmingas sutapimas, kad Matą Zujų sunkusis širdies priepuolis ištiko vasario 16 dieną, besiskubinant į Lietuvos nepriklausomybės atstatymo šventės minėjimą, į Lietuvos vėliavos pakėlimo apeigas Wilkes-Barre miesto rotušėje. Po to jis begyveno tris dienas. Jaunystėje Zujus iš Amerikos skubėjo savanoriu į atsikūrusios Lietuvos kariuomenę, norėdamas papildyti atgautosios nepriklausomybės gynėjų eiles. Ir po 50 metų Matas Zujus aktyviai dirbo savo gimtosios šalies laisvės teisių gynime.

Prel. Jonas Baltusevičius-Boll, miręs šių metų gegužės 2 dieną, mūsų Susivienijimo priešakyje išbuvo nuo 1944 metų, kai Scrantono seime buvo išrinktas Dvasios Vadu. Kiekviename seime jis buvo perrenkamas be jokio viešo pasipriešinimo. Po Chicagos 1972 metų seimo kurį laiką jam teko eiti ir vykdomojo direktoriaus pareigas. Beveik visą laiką prelatas buvo ir vykdomojo komiteto nariu, dažniausiai vadovaudamas jo darbui.

Prelatas buvo vienas iš nelabai gausaus skaičiaus tų Amerikoje gimusių ir išmokslintų lietuvių kunigų, kuriems lietuviški reikalai labai arti širdies. Todėl ir matėme jį Amerikos Lietuvių Taryboje, Lietuvos Katalikų Religinės Šalpos vadovybėje, Kunigų Vienybėje, Lietuvių Katalikų Federacijoje, Nukryžiuotojo Jėzaus seserų rėmėjų pirmose gretose.

Dirbdamas Susivienijime, prelatas susilaukdavo ir nemalonumų. Jis atėjo į Susivienijimo vadovybę kaip tik tuo laiku, kai vykdyta didžiulė reforma — vadinamoji konversija, seimui nutarus sustiprinti narių įmokėjimo vertės apsaugą. Atsirado narių, kuriems atrodė, kad išrinktoji vadovybė buvo pasirinkusi netinkamą, per išlaidų kelią konversijai pravesti. Ginčas net teisme buvo atsidūręs. Prelatas nesikratė atsakomybės. Jis vieningai ėjo išvien su visais vadovybės nariais, kol organizacijoje atsteigta rimtis.

Prelatas turėjo labai gerą vardą vyskupijoje. Jeigu sielovados darbe jis nebūtų ribojęsis vien lietuviškomis parapijomis, reikia manyti, prelato veikla vyskupijoje gal būtų susilaukusi ir didesnio įvertinimo bei pripažinimo. Scrantono vyskupo ir kitų žymių vyskupijos dvasiškių dalyvavimas prelato laidotuvėse akivaizdžiai liudijo, kad prelato asmens šviesumas ir pranašumas siekė toli už savo parapijos ribų.

Elzbieta Paurazienė, mirusi Detroite balandžio 8 dieną, eidama 77-tuosius amžiaus metus, buvo viena veikliausių visuomenininkių. Jai buvo brangus kiekvienas lietuvis, kuris tik sielojosi savo tautos išlikimu. Niekada Lietuvos nemačiusi, velionė savo tėvų žeme rūpinosi gal jautriau, negu daugelis ten gimusių, augusių ir išsimokslinusių.

Lietuvių organizaciniame gyvenime Paurazienė pradėjo reikštis jau nuo 15 metų. Pirmiausia ją matome Lietuvos Vyčiuose. Po to jos didžiulis dėmesys atiteko Moterų sąjungai, kuriai ji keletą kartų ir vadovavo. Paurazienės veiklos pagrindinė vieta buvo jos parapija, o iš ten jos nepavargstanti ranka siekdavo ir centrines organizacijas. Amerikos Lietuvių Katalikų Federacija, Bendrasis Amerikos Lietuvių Šalpos Fondas, Amerikos Lietuvių Taryba buvo tie beribiai dirvonai, kuriuose ji ir arė, ir akėjo, ir sėjo, ir našiu triūso derlium su savo vienminčiais dalinosi. Ir Balfe, ir Altoje — Paurazienė tarp pirmųjų steigėjų, pasilikusi tų organizacijų vadovybėse iki pat paskutinio savo atodūsio.

Tenka pasigėrėti, kad su velione Detroite atsisveikinta labai prasmingai. Iš Chicagos buvo atvykę Balfo pirmininkė Marija Rudienė, Altos sekretorius kun. Adolfas Stašys, inž. Antanas Rudis. Visi jie mūsų Susivienijimo nariai. Tautininkų "Dirvoje" Stasys Šimoliūnas parašė, kad E. Paurazienė buvo "giliai tikinti katalikė ir pasišventusi veikėja parapijos komitetuose bei Katalikų Federacijos Centro ir jos padalinių vadovybėse. Savo įsitikinimuose ir principuose buvo itin kieta ir pastovi . . . Buvo tolerantė kitų pažiūroms ir galvosenai. Detroite ji buvo lietuvių veikloje tikras pastato kertinis akmuo". Dienraščio "Draugas" bendradarbis Alfonsas Nakas velionę Paurazienę pavadino "didžiaja visuomenininke, palikusia neišdildomus pėdsakus".

Magdalena Galdikienė, mirusi gegužės 22 dieną Putname, Connecticut valstijoje, daugumai mūsų Susivienijimo narių gal daug mažiau žinoma, negu aukščiau paminėti trys asmenys.

Magdalena Galdikienė

Amerikoje ji gyveno tik nuo 1952 metų. Atvyko būdama tokio amžiaus, kai jau per vėlu jungtis į gyvybės draudimo organizaciją. Jos veikla daugiausia reiškėsi jai dar Lietuvoje buvusiuose artimuose sąjūdžiuose — tarp katalikių moterų ir ateitininkų.

Magdalena Draugelytė-Galdikienė Lietuvoje buvo viena iškiliųjų moterų. Visuomeniniame, kultūriniame ir politiniame gyvenime ji triūsė nuo jaunystės dienų. Veikli ji buvo jau Marijampolės gimnazijoje, kurią ji baigė 1910 metais. Nepriklausomybės metais ji buvo išrenkama į visus demokratinius seimus, pradedant Steigiamuoju, krikščionių demokratų partijos sąrašu. Veikė tos partijos centre. Seimuose yra buvusi sekretorė ir vicepirmininkė. Keliolika metų pirmininkavo Lietuvių Katalikių Moterų draugijai, turėjusiai daugiau kaip 40,000 narių. Daug metų dėstė gimnazijose. Buvo mergaičių gimnazijos direktorė. Sovietų Sąjungai antrą kartą okupavus Lietuvą, Magdalena Galdikienė drauge su savo vyru, dailininku Adomu Galdiku, 1944 m. išvyko į vakarus. Keletą metų gyveno Vokietijoje ir Prancūzijoje. Ir vienoje, ir kitoje svetimoje šalyje ji nenuleido rankų, daugiausia veikdama lietuvių moterų organizacijose.

Dailininkui Galdikui mirus New Yorke prieš dešimtį metų, Galdikienė tuojau pasirūpino paruošti ir išspausdinti savo vyro kūrinių didžiulį leidinį. Vėliau apsigyvenusi pas Marijos Nekalto Prasidėjimo Seseris, Galdikienė tvarkė velionio vyro paliktus kūrinius, vis dar rūpindamasi ir lietuvių katalikių organizaciniais reikalais. Mirė ji eidama jau 87-tuosius metus.

Neužmirštinas ir **Juozas Sadauskas,** mūsų Susivienijimo Clevelando kuopos narys, miręs vasario mėnesį. Iškeliavo amžinybėn, sulaukęs 80 metų su kaupu amžiaus. Daugiausia jis veikė Lietuvos Vyčiuose. Clevelande jis buvo tarp pirmųjų naujosios parapijos — Dievo Motinos Nepaliaujamos Pagalbos — organizatorių. Labai vertino pokario metais naujai atvykusius lietuvius. Pagelbėjo jiems įsikurti. Aktyviai dalyvaudavo susirinkimuose, suvažiavimuose. Bendradarbiavo "Garsui", "Vyčiui" ir kitiems laikraščiams korespondencijomis ir straipsniais. Visada talkino, kur tik šaukė katalikybės, lietuvių tautos ir Amerikos gyvybiniai reikalai.

j. b. l.

Jaunimo kongresas

Pasaulio lietuvių jaunimo sąjunga, talkinama Pasaulio Lietuvių Bendruomenės, jau baigia pasiruošimą ketvirtajam pasaulio lietuvių jaunimo kongresui, įvyksiančiam Anglijoje ir Vakarų Vokietijoje liepos 11-29 dienomis.

Pirmieji du kongresai surengti Jungtinėse Valstybėse ir Kanadoje, trečiasis — Pietų Amerikoje, o štai ketvirtasis — vakarų Europoje. Vienas svarbiųjų kongreso tikslų, kaip skelbia jo rengėjai — "naujai pagrįsti ir įprasminti jaunimo dalyvavimą išeivijoje". Amerikos lietuvių jaunimui atstovaus kongrese 40 jaunuolių iš 14 vietovių: Bostono, Brocktono, Chicagos, Cincinnatti, Clevelando, Detroito, Grand Rapids, Hartfordo, Los Angeles, New Yorko, Philadelphijos, Rochesterio ir Worcesterio.

Malonu pažymėti, kad tarp šių atstovų yra ir vienas veiklus mūsų Susivienijimo narys. Tai Linas Kojelis, "Garso" bendradarbis. "Garso" gegužės laidoje Linas supažindino skaitytojus su jaunimo kongreso ruoša ir tikslais. Šioje laidoje Linas rašo apie naujas pastangas Baliui Gajauskui, Viktorui Petkui ir kitiems sąžinės kaliniams išlaisvinti. Jaunimo kongresui pasibaigus, Linas parašys savo įspūdžius. Kongreso informacijos komisijai Vokietijoje vadovauja mūsų narė Marytė Dambriūnaitė-Šmitienė. Daug kongresui talkina ir mūsų narys Antanas Dambriūnas. Taigi turėsime lyg savo ambasadorius pasaulio lietuvių jaunimo sąskrydyje. Mūsų pirmininkas adv. Thomas E. Mack yra kongreso ruošos garbės komiteto narys. Mūsų direktorių tarybos narys adv. Saulius Kuprys yra Pasaulio Lietuvių Bendruomenės vicepirmininkas jaunimo reikalams.

Mūsų Susivienijimo vadovybė nuoširdžiai remia lietuviškojo jaunimo pastangas pagelbėti savo tėvų ir protėvių šaliai atgauti laisvę ir nepriklausomybę. Tiesa, mūsų medžiaginė parama šiam kongresui labai kukli, gal labiau simbolinė, bet ji lydima nuoširdžiausių linkėjimų, kad ketvirtasis jaunimo kongresas praeitų sėkmingiausiai. Pirmieji trys kongresai yra atnešę apčiuopiamų vaisių. Juk matome, kad šiandien lietuviškajame darbe veikliai dalyvaują ir vadovaują vadinamos vidurinės ir jaunesnės kartos žmonės yra buvę tų kongresų atstovai ar jų įvairių renginių vadovai. Linkime ir laukiame, kad iš Amerikos lietuvių jaunimo atstovų ir dalyvių ketvirtajame kongrese bent keletas veiksmingai įsijungtų ir į mūsų Susivienijimą.

Ir dar vienas linkėjimas. Tegu šis kongresas padaro įtakos visam lietuviškam jaunimui, kad jis dažniau ir gausiau lankytųsi bendro pobūdžio renginiuose, kad jau savarankiškai gyveną įvairių profesijų ir užsiėmimų jauni žmonės atitinkamai paremtų lietuviškas institucijas savo finansiniais įnašais.

j. b. l.

Sumažėjo laikraščių šeima

Amerikos lietuvių socialdemokratų sąjungos centro komitetas pranešė, kad jos leistas laikraštis "Keleivis" šių metų gegužės 15 d. "baigia savo kelionę". Paskutiniame "Keleivio" numeryje pasakyta, kad "74 metus lankęs savo prenumeratorius 'Keleivis' . . . sustoja, nebepajėgdamas pakelti sunkios finansinės naštos, kuri iščiulpė visas iš senų laikų turėtas atsargas". Gegužės 15 d. išėjo paskutinis "Keleivio" numeris.

Lietuvių laikraščių šeima sumažėja vienu nariu, beveik pačiu vyriausiu amžiumi. Tai smūgis ir nuostolis visai patriotinei lietuvių visuomenei. Per pastaruosius keliolika metų "Keleivis" garbingai keliavo, pasirinkęs labai tiesų lietuvišką kelią. Net ir jo Maikis, kadaise pataikavęs skaitytojų ne labai aukšto lygio įgeidžiams, dabar atitiko bendrą laikraščio kryptį. Redaktorius Jackus Sonda ir jo artimiausi bendradarbiai, Antanas Gustaitis ir Mykolas Drunga, sudarė šaunų kolektyvą. Buvo malonu skaityti jų vedamuosius, jų pasisakymus svarbesniais ir "eiliniais" klausimais.

Nežinome "Keleivio" buvusios finansinės padėties, bet gerai suvokiame, ką reiškia šiandien leisti laikraštį, kai skaitytojų skaičius negali augti, kai neįmanoma gauti apmokamų stambesnių skelbimų. Didesnės įmonės skelbiasi tik tokiuose spaudos leidiniuose, kurie gali įrodyti turį ne keliolika tūkstančių, bet bent kelias-dešimt tūkstančių prenumeratorių. Nepaprastai pabrango popierius, keleriopai pašto išlaidos. Pagaliau, ir redakcijoms, ir administracijoms nelengva susirasti tinkamus darbuotojus. "Keleivio" sustojimas yra drauge ir rimtas įspėjimas visiems laikraščiams tvirtai apsidairyti, kad neištiktų nelaukta užsidarymo grėsmė.

j. b. l.

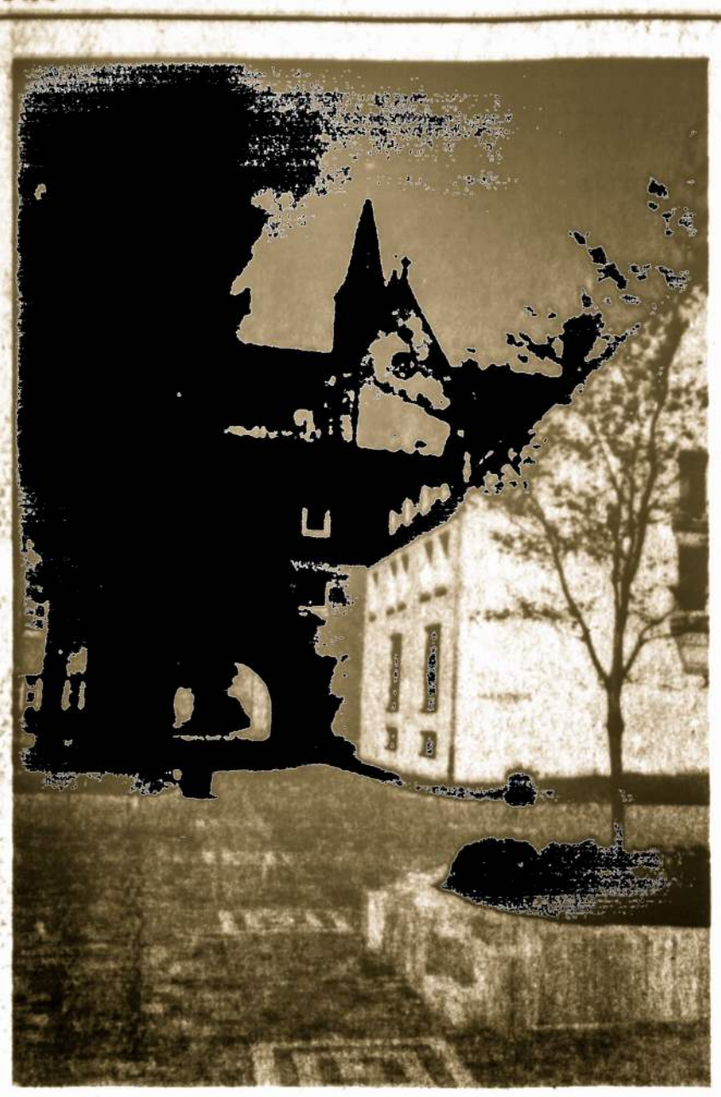

V. Vokietijoje Altenbergo namai, kur įvyks IV PLJK studijų dienos.

Birželinės sukaktys

Birželio mėnesį prisimename tragiškuosius įvykius, skaudžiai palietusius lietuvių tautą. 1940 m. birželio mėn. 15 dieną Lietuva buvo pirmą kartą Sovietų Sąjungos okupuota, 1941 birželio mėn. 14 naktį prasidėjo pirmieji išvežimai — trėmimai į Sibirą. Tokie išvežimai kartojosi dar kelias dienas. Būtų jų buvę ir daugiau, bet juos sutrukdė vokiečių — sovietų karas, prasidėjęs 1941 m. birželio mėn. 22 d.

Antros okupacijos metu Sovietų Sąjunga irgi netaupė Lietuvos žmonių — vežė su pasigardžiavimu į Sibirą tauriausius Lietuvos sūnus ir dukteris.

Bolševikai, nuvertę carą, visgi pasinaudojo caro papročiais — tremti žmones į katorgą sunkiem darbam. Tai carų politikos išradimas kankinti tautas, palaužti jų dvasią. Tačiau lietuviai nepasidavė carui, nepasiduoda ir bolševikam.

IŠ LIETUVOS PASIUNTINYBĖS AKIRAČIO

Lietuvos atstovas prie Šv. Sosto S. Lozoraitis, Jr. atvykęs iš New Yorko, svečiavosi keletą dienų pasiuntinybėje Washingtone. Lietuvos atstovo JAV-se dr. S. Bačkio kvietimu jis turėjo progą pasikalbėti — papietauti su Valstybės Departamento pareigūnu Baltijos valstybių reikalams ir kitą dieną su Latvijos atstovu Washingtone.

- o -

1979 gegužės 19 d. Lietuvos pasiuntinybėje buvo susitikę pasitarimui Lietuvių Žmogaus Teisių Komisijos pirmininkas dr. D. Krivickas, Lietuvos atstovas prie Šv. Sosto S. Lozoraitis Jr. ir Lietuvos atstovas JAV-se dr. S.A. Bačkis. Posėdžio metu buvo pasikeista nuomonėmis ryšium su žmogaus teisių gynimo klausimu Europoje bei Lietuvos bylos reikalu 1980 m. Madrido konferencijoje.

- o -

Žurnalistas V. Meškauskas iš Chicagos 1979 gegužės 24 d. lankėsi Lietuvos pasiuntinybėje, kur turėjo progos pasikalbėti su Lietuvos atstovu ir O. Bačkiene bei susipažinti su pasiuntinybės patalpomis ir dabartine namų padėtimi.

- o -

PLB valdybos pirmininkas inž. V. Kamantas, lydimas A. Gurecko, lankėsi 1979 gegužės 19 d. Lietuvos pasiuntinybėje. Ta proga jis painformavo Lietuvos atstovą apie PLB-nės veiklos planus ir rūpesčius bei pasitarė, kaip geriau būtų galima Lietuvos reikalams patarnauti.

- o -

Vainikų dieną Lietuvos atstovas ir O. Bačkienė padėjo gražią rožių puokštę iš pasiuntinybės darželio prie JAV leit. J. Harris kapo Arlington tautinėse kapinėse. Tai padaryta pagerbimui Amerikos kario, žuvusio už Lietuvos laisvę 1920 vasario 24 d. Kaune.

Ant paminklo yra Lietuvos vytis ir toks įrašas: "Erected by the Lithuanians and sons and daughters of Lithuanians in America and dedicated in loving memory of lieutenant Samuel J. Harris who died fighting for the freedom of Lithuania".

Tą pačią dieną Lietuvos atstovas ir Ona Bačkiai taip pat padėjo gėlių puokštes prie mirusio Lietuvos ministerio Povilo Žadeikio paminklo ir ant mirusio Lietuvos atstovo Juozo Kajecko ir jo žmonos kapo.

- o -

Pastaruoju metu Lietuvos atstovas ir O. Bačkienė buvo pakviesti dalyvauti šešių valstybių ambasadorių priėmimuose jų tautinių švenčių proga.

PAMINĖJO LIETUVĄ

Ryšium su pop. Jono Pauliaus II kelione į Lenkiją televizijos NBC kanalas birželio 4, pirmadienį, po 11 v.v. žinių davė specialią programą "Popiežius grįžta namo". Plačiai rodė jo sutikimą Varšuvoje, Gniezne, Čenstakavoje. Buvo komentarai, kaip Maskva sutinka šią žinią. Paminėjo, kad buvo įdėtos tik kelios eilutės Pravdoje. NBC korespondentas Maskvoje prisiminė Lietuvą net du kartu, kad ji esanti vienintelis katalikiškas kraštas Sovietų Sąjungoje, kad prie didžiausių pastangų skleisti ateizmą, jiem nesiseka ir priešingai — visur didėja religingumas. Priminė, kad dabar, popiežiui lankant Lenkiją, daugybė lietuvių vyksta prie Lenkijos sienos, kad ten galėtų televizijoje matyti popiežiaus keliones.

- o -

— **Tėvynės Garsų,** Clevelando lietuvių radijo valandėlės, 30 metų sukakties minėjimas įvyks spalio 20 Lietuvių Namuose.

— **Cleveland, Ohio,** Dievo Motinos Nuolatinės Pagalbos parapijos 50 metų sukakties minėjimas parapijos salėj įvyks lapkričio 11.

MININT V. KVETKAUS SUKAKTĮ

(atkelta iš 1 psl.)

tėms ir pranciškietėms — po 200 dol. Tokios sumos anais laikais buvo visai gera parama. Ir taip kasmet iš Wilkes-Barre apylinkių Lietuvių Dienos renginių tautiniams reikalams tekdavo paramos. Vincas vadovavo pirmai, antrai ir penktai Lietuvių Dienai. Vėliau jis buvo išrinktas komiteto garbės nariu, pareiškiant jam padėką už iniciatyvą ir darbą.

1915 metų Lietuvių Dienoje Vincas susipažino su jos pagrindiniu kalbėtoju — **Leonardu Šimučiu.** Nuo to laiko juodu tapo artimi bendradarbiai visuomeninėje veikloje.

Tais pačiais metais Kvetkų šeima grįžo gyventi į Wilkes-Barre. Ten jau veikė Lietuvos Vyčių kuopa, kurion Vincas tuojau įstojo. 1916 metų L. Vyčių seime Vincas buvo veiklus dalyvis. Ten vėl susitiko su Leonardu Šimučiu, artimiau su juo susidraugaudamas. Beje, Pittstono jaunimo "seksteto klubas", sumažėjus narių skaičiui, užsidarė, bet jo nariai įsijungė į L.K. Susivienijimą, įsteigdami 183 kuopą. Tada ir Vincas įstojo į Susivienijimą. Pradėjo dalyvauti kuopos veikloje, keliauti į seimus. Kaip jau minėta anksčiau, 1924 metais Vincas buvo išrinktas iždo globėju ir nuo to laiko iki 1969 metų seimo vis buvo išrenkamas vadovybės nariu.

Politiniuose vandenyse

Dalyvaudamas lietuviškoje veikloje, Vincas nevengė ir amerikiečių politinio gyvenimo. Apie savo aktyvų įsijungimą į politinį darbą, Vincas Kvetkas taip papasakojo:

— 1920 metais lietuvių skaičius ir pajėgumas rinkimuose buvo gerokai išaugęs. Tais metais Wilkes-Barre miesto burmistras stengėsi savo įpėdiniu pravesti savo kanditatą. Jis pasišaukė mane ir paprašė talkos. Mano vardas jam buvo žinomas iš vietos spaudos gal daugiausia ryšium su Lietuvių Dienos renginiais. Jis siūlė rekomenduoti jam vieną lietuvį policininku ir padirbėti jo kandidato, Dan Hart, naudai. Sutikau. Rinkimus laimėjo Hart. Lietuvių balsai buvo svarbus rinkimų veiksnys. Mano pastangas lietuviai tada parėmė gal daugiausia todėl, kad mano tėvas buvo daug pagelbėjęs jiems. Nuo to laiko aš buvau dažnai kviečiamas padėti rinkiminėse kampanijose. Ypač artimai su manim bendradarbiavo respublikonų lyderio John S. Fine organizacija. 1928 m. sausio mėnesį gavau tarnybą teisme. Ji man buvo naudinga. Tada jau siautė depresija ir nebuvo lengva verstis su restoranu. 1930 metais grįžau į restorano verslą. Kurį laiką gerai sekėsi, bet ekonominė krizė augo, bankai pradėjo užsidarinėti.

— 1932 metais Amerikai išsirinkus demokratą F.D. Rooseveltą prezidentu, respublikonams nebuvo lengva. O aš veikiau respublikonų partijoje, — tęsia Vincas. Pennsylvanijos respublikonų lyderis John Fine pasikvietė mane ir pasiūlė organizuoti partijoje etninių grupių skyrius. Jis norėjo pirmiausia pabandyti su lietuviais mūsų apskrityje. Lietuviai man stipriai pagelbėjo. Pirmas masinis susirinkimas Wilkes-Barre puikiai pavyko. Po to kviesti lenkai, slovakai ir italai panašiai pasirodyti. Vėliau Fine nusiuntė mane į Harrisburgą pasitarti su partijos vadovybe dėl etninių grupių suorganizavimo visos valstijos rėmuose. Žinios apie mūsų veiklą sklido ir už valstijos ribų. Mano darbu susidomėjo **adv. Antanas Olis,** įtakingas Illinojaus respublikonuose. Tuo metu Olis buvo Cook apskrities sanitarinio distrikto pirmininkas. Jis vadovavo Chicagos komitetui "Eisenhower for President". Respublikonų centro komitetas prašė Olį pasiūlyti lietuvį į naujai organizuojamą centrinį tautybių komitetą. Olis siūlė man tą vietą, bet vėliau, spaudžiamas savo šalininkų, jis oficialiai partijos komitetui pasiūlė mano ir dar kito lietuvio kandidatūras. Senatorius John A. Danaher tada tvarkė tautybių komiteto sudarymą. Netrukus man pranešta, kad aš paskirtas respublikonų partijos lietuvių skyriaus pirmininku. Šiose pareigose aš buvau abiejose Dwight D. Eisenhowerio rinkiminėse kampanijose. Lietuviai nuoširdžiai bendradarbiavo. Susilaukė pripažinimo. Pavyko sudaryti gerus kontaktus su Senato ir Atstovų Rūmų nariais. Visa tai daug reiškė pravedant Atstovų Rūmuose Kersteno rezoliuciją.

Kersteno komisijos sudarymo aplinkybės

Amerikos Lietuvių Tarybos prašymu, kongresmanas Charles Kersten iš Wisconsino rūpinosi pravesti Atstovų Rūmuose rezoliuciją, kurios priėmimas būtų reiškęs Kongreso nutarimą sudaryti **specialią komisiją Baltijos valstybių okupacijai ir inkorporacijai ištirti.** Rezoliucijų komisijos pirm. Allen iš Illinojaus buvo užsispyręs neperduoti rezoliucijos projekto visai komisijai. Altos vykdomojo komiteto nariai: Šimutis, Grigaitis ir Vaidyla vieną dieną išsikvietė mane į Washingtoną. Visi keturi aplankėm kongresmanus Bonin, Carrig, Fenton ir Hugh Scott. Visi jie pasižadėjo paremti rezoliucijos pravedimą. Bet Allen vis spyrėsi. Netrukus tie patys keturi vėl lankėm kongresmanus. Pagaliau, Pennsylvanijos kongresmanai savo posėdyje įgaliojo kongr. Simpson aplankyti kongr. Allen ir visų Penna. kongresmanų vardu pareikalauti, kad Kersteno rezoliucija būtų svarstoma komisijoje. Šis žygis buvo veiksmingas. Rezoliucija komisijoje praėjo. Pagaliau liko dar vienas žingsnis — Atstovų Rūmų posėdžio nutarimas. Ir vėl teko važiuoti į Washingtoną ir budėti. Paskutinį kartą mūsų delegacijoje buvo šeši — **Šimutis, Grigaitis, Vaidyla, Antanas Rudis, Marijonas Kižytė ir aš.** Visi sėdėjom Kongreso posėdžių salėje ir laukėm balsavimo. Apie balsavimo laiką man buvo pranešęs kongr. Hugh Scott (vėliau tapęs senatorium). Kersteno rezoliucija buvo priimta prieš pat Atstovų Rūmams užbaigiant savo sesiją.

Išvietintų asmenų įsileidimas

Vincui Kvetkui teko aktyviai dalyvauti ir pastangose pravesti įstatymą išvietintųjų asmenų emigravimo reikalu. Apie tai Vincas pateikia tokius savo atsiminimus:

— Kartą iš fraternalinių draugijų suvažiavimo Pittsburghe grįžau namo drauge su dviem lenkais ir vienu slovaku. Bandėm surasti būdą, kaip pagelbėti po antrojo pasaulinio karo pasitraukusiems iš savo tėvynių žmonėms persikelti į Ameriką. Tuo metu čia jau atvykdavo nemažai pabėgėlių, bet tik ne mūsų tautų žmonių. Susitarėm sukviesti suinteresuotų grupių pasitarimą Pittsburghe. Adv. Peter Jurchak, slovakas, buvo pirmininkas, o aš — sekretorius. Nutarėm sudaryti reprezentacinį kelių tautybių komitetą, kuris vyktų į Washingtoną ir kreiptųsi į Valstybės departamentą. Lietuviams tame pasitarime Washingtone atstovavo Šimutis, Grigaitis, Vaidyla ir aš. Po to sekė kiti posėdžiai ir pasimatymai, kuriuose dalyvavo Šimutis su manimi. Vėliau man iš respublikonų centro komiteto buvo pranešta, kad Valstybės departamentas rekomenduos išbandymui pradėti įsileisti lietuvius, kaip pasižymėjusius geru elgesiu išvietintų asmenų stovyklose. Tai buvo pradžia pastangų pravesti plataus masto D.P. įstatymą.

Veikla Amerikos Lietuvių Taryboje

Paklaustas apie svarbesnius darbus Amerikos Lietuvių Taryboje, Vincas Kvetkas nurodė, kad į šios reikšmingos organizacijos valdybą jis įėjo, kaip Susivienijimo atstovas. Taryboje jam teko iždo globėjo pareigos, kurios jam nebuvo svetimos, nes buvo gerai susipažinęs su knygvedyba. Svarbesniems Tarybos darbams jis buvo naudingas savo kontaktais. Štai jo pastangomis **senatorius James J. Davis** sutiko dalyvauti ir kalbėti 1943 metų Amerikos lietuvių konferencijoje Pittsburghe. Nors ir respublikonas, Kvetkas turėjo gerus santykius su kongresmanu Daniel J. Flood, kuriam vadovaujant Kongreso Atstovų Rūmai pradėjo minėti Vasario 16-ją. Palaikė artimus santykius su senatoriais Francis Myers, James Duff ir Hugh Scott, kongresmanais Mitchel Jenkins Thomas Miller, Joseph Simpson. Geri santykiai buvo ir su senatorium Th. Connally iš Texax.

Vincas Kvetkus

Pasiekimai ir pastangos Susivienijime

Paklaustas apie savo buvusią veiklą Susivienijime, Vincas Kvetkas atsakė, kad gal dar per anksti apie viską kalbėti . . .

— Tačiau galiu pasisakyti, kad, pradėjęs eiti sekretoriaus pareigas 1938 metais, visų pirma rūpinaus sumažinti didėjusių išlaidų fondo deficitą. Tas deficitas daugiausia susidarydavo dėl išlaidų mūsų organui "Garsui". Kaip žinote, "Garsą" visi nariai gaudavo nemokamai, o jo išlaidos tada siekdavo apie 18,000 dol. metams. Pavyko išlaidas gerokai sumažinti, apie 7,000 metams, pakeitus spaustuvę ir sujungus Susivienijimo ir "Garso" knygvedybą.

— Kai perėmiau sekretoriaus pareigas, Susivienijimo turtas formaliai vertintas 1,300,000 dolerių, tačiau 300,000 dol. vertybės nebuvo oficialiai pripažįstamos. Teko atsikratyti žemų nuošimčių bonų, pirkti aukštesnės vertės bonus, daryti investavimus į saugesnes vertybes.

— Tuo metu, — tęsė Vincas Kvetkas, — beveik visos Pennsylvanijos valstijoje įsteigtos fraternalinės organizacijos turėjo bėdų dėl aukšto narių mirtingumo. Draudimo priežiūros įstaigos pradėjo reikalauti padidinti narių apmokestinimą, kad organizacijų įsipareigojimai būtų saugesni. Apdraudos departamentas pripažino, kad mūsų Susivienijime padaryta pažangos sumažinant nepripažįstamo turto vertę, tačiau jo pareigūnai visdėlto ragino, nors ir neįsakė, įvesti naujas mokesčių lenteles. Mums pasisekė perrašyti narius, įvykdyti vadinamą konversiją, žymiai pigiau, negu tai kainavo organizacijoms. Kai aš atsisakiau iš sekretoriaus ir vykdomojo direktoriaus pareigų, mūsų Susivienijimo pripažinto turto vertė siekė tris milijonus dolerių.

— Norėčiau dar pridurti, — kalbėjo V. Kvetkas, — kad man visada buvo nesuprantama, kodėl nariai daugiau kalbėdavo apie "Garsą", o ne apie Susivienijimą. Tai aš patirdavau, lankydamasis kuopose. Man nepasisekė įtikinti, kad visų pirma visi turėtume rūpintis Susivienijimo teikiama medžiagine parama . . .

Daugiau apie šeimą

Vinco Kvetkaus žmona Kotryna labai kukli moteris. Ji — nuoširdi Vinco gyvenimo draugė, su Vincu išauginusi dukrą ir sūnų, visada su juo dalyvavusi Susivienijimo seimuose, pobūviuose. Paprašytas bent kiek papasakoti apie savo žmoną ir jos kilmę, Vincas pasidalino atsiminimais ir kitų pateiktais duomenimis:

— Pittstono lietuvių istorijoje bene pirmutinis žinomas "naujakuris" buvo Andrius Tepliušis, ten atvykęs 1869 metais. Taip pat nurodoma, kad 1877 metais žinomi trys lietuviški vardai. Beveik tuo metu atkeliavo Kazys ir Antanas Kižiai. Tuo pačiu laivu plaukė ir Ona Valiukaitė. Ten ji susipažino su Kaziu Kižiu. Netrukus juodu vedė. Kazys ir Ona Kižiai turėjo 12 vaikų — 7 sūnus ir 5 dukteris. **Mano žmona Kotryna yra vienintelis Kižių vaikas gyvųjų pasaulyje.** Daugel metų vadovavusi Altos Informacijų Centrui ir turėjusi gerus ryšius Washingtone Marijona Kižytė, yra Antano Kižio duktė, mano žmonos pusseserė. Kazys Kižis, mano uošvis, buvo įsigijęs barą, drauge būdamas ir laidotuvių direktorium. Buvo dar vienas Kižių brolis, Simonas. Visi trys Kižiai drauge su kitais devyniais Pittstono lietuviais buvo pirmieji oficialūs Šv. Kazimiero parapijos steigėjai.

Kotryna Kižytė ir Vincas Kvetkas susituokė 1926 metų liepos 25 dieną Šv. Kazimiero lietuvių bažnyčioje, Pittstone. Jų moterystę palaimino kun. Jonas Kasakaitis. Jaunavedė tuo metu dirbo užsienio kalbų informacijos tarnyboje. 1928 metais juodu pasistatydino savo namus, kuriuose ir šiandien tebegyvena. Išaugino dukrą Elaine Mary ir sūnų Vincą (William) jr. Duktė baigė Kingstone Wyoming seminarijos Dean sekretorių mokyklą. Sūnus iš pradžių lankė Pennsylvanijos universiteto finansų mokyklą, kurią baigdamas buvo priimtas į karo aviaciją leitenantu. Vėliau lankė įvairius aviacijos kursus, o būdamas Washingtone laisvu laiku lankė ir baigė George Washington universitetą magistro laipsniu. Įstojęs į gynybos ministeriją (Department of Defense), Kvetkaus sūnus pradėjo lankyti Georgetowno universiteto teisių mokyklą, kurią irgi sėkmingai baigė. Buvo prisaikdintas Washingtono (District of Columbia) advokatu. Tenka pridurti, kad prisaikdinimo apeigoms vadovavo vėliau išgarsėjęs teisėjas John Sirica, senas mūsų Sukaktuvininko pažįstamas. Vinco sūnus tebedirba gynybos departamente, eidamas atsakingas pareigas. Jis yra baigęs ir Krašto karo kolegiją (National War College), kurion priimami tik valdžios įstaigų atrinkti civiliai ir kariškiai.

Prieš keliolika metų Kotryna ir Vincas Kvetkai, savo vyskupo, Jerome D. Hannon, rekomendavimu, susilaukė **popiežiaus įvertinimo.** Jie buvo pakelti į "Knights and Ladies of the Holy Sepulchre or Jerusalem" ordiną. Tai buvo Scrantono vyskupo išrūpintas Kvetkams popiežiaus įvertinimas už jų veiklą lietuvių ir vyskupijos labdaros darbuose. Kvetkas yra buvęs katalikų socialinės tarnybos direktorium, lietuvių prieglaudos Elmhurste vadovybės nariu.

Šių vardų nepamirštu . . .

Kreipiausi į Vincą Kvetkų tokiu klausimu:

— Per tiek daugel metų lietuviškame gyvenime Jums teko pažinti ir sutikti daugybę asmenų, dvasiškių ir pasauliečių. Gal paminėtumėt keletą ar keliolika, kurie stipriausiai išliko Jūsų atminime, kuriuos Jūs labai vertinote?

— Tai labai jautrus klausimas, nes bijau, kad galiu praleisti daug vardų man brangių žmonių, bet vistiek paminėsiu bent kelis vardus asmenų, padariusių man didžiausią įspūdį.

— Man pats įžymiausias lietuvis yra **arkivyskupas Jurgis Matulaitis-Matulevičius.** Džiausiuosi turėjęs privilegiją su juo susitikti. Mačiausi su juo tris kartus. Tai neužmirštamas žmogus. Nenykstantį įspūdį man paliko ir **vyskupas Vincentas Brizgys.** Labai vertinu jo draugiškumą, jo talką, jo darbus tarp lietuvių katalikų.

— Turėdamas dėmesy kitus dvasiškius, visų pirm prisimenu **kun. Joną Kasakaitį.** Jis Pittstone rėmė jaunimo sumanymus. Jis didžiuodavosi, kai sutelktos renginių pinigų sumos buvo skiriamos labdarai ir tautinei veiklai. Man labai artimas buvo šeimos draugas **kun. J. Šiupšinskas.** Su pagarba prisimenu prelatus **Joną Baltusevičių-Boll, Praną Jurą, Igną Albavičių, Joną Balkūną.** Jie visu pajėgumu aukojo laiką ir talentą lietuviškam reikalui. Turė-

(nukelta į 8 psl.)

SKAITYTOJŲ DĖMESIUI

Garsas liepos ir rugpiūčio mėnesiais neišeina. Linkėdami visiems skaitytojams ir L.K. Susivienijimo nariams nuotaikingos vasaros, drauge prašome neužmiršti nei savo laikraščio, nei savo organizacijos. Laukiame Jūsų visų talkos. Gero poilsio!

GARSO REDAKCIJA

NAUJA POGRINDŽIO SPAUDA PASIEKĖ NEW YORKĄ

Šiomis dienomis New Yorke gauta nauja okupuotos Lietuvos pogrindy leidžiama spauda.

"Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos" Nr. 37, datuotas 1979 kovo 4, turi 64 puslapius ir keletą iliustracijų. Turinyje: Mes nevieni! Šventasis Tėvas dėkoja už sveikinimus. Prikelkime Lietuvą! Kova prieš ATP nuostatus. Kodėl išrinktas naujasis valdytojas? KGB kova prieš Katalikų Bažnyčios pogrindį. Tikinčiųjų teisėms ginti Katalikų komitetas. Teismas Vilkaviškyje. KGB ruošia kun. S. Tamkevičiui baudžiamąją bylą. KGB prieš kun. J. Indriūną. "LKB Kronikai" — 7 metai. Mūsų kaliniai. Žinios iš vyskupijų. Tarybinėje mokykloje. Katalikai Tarybų Sąjungoje. Iš "LKB Kronikos" archyvo. Nauji pogrindžio leidiniai.

"Aušros" Nr. 14 (54) datuotas 1978 gruodžio mėn., turi 62 puslapius. Turinyje: Kun. K. Garucko pareiškimas. Nepalūžkit, ąžuolėliai. Baliui (eil.). SOS! SOS! SOS! Atviras laiškas Lietuvos KP antrajam sekretoriui. V. Mykolaičio-Putino eilėraštis. Prekyba tautomis. Tik neapleisk! (eil.) Žvilgsnis į ateities Lietuvą. Kur Nemunėlis. Tėvynė Motina (eil.). Žinios.

Lietuvių Fondo Taryba ir valdyba posėdžiauja. Iš k. sėdi: Povilas Kilius, dr. Antanas Razma, Milda Lenkauskienė, dr. Gediminas K. Balukas, dr. Kazys Ambrozaitis, stovi: Pranas Mažrimas, Petras Želvys, dr. Ferdinandas Kaunas, dr. Jonas Valaitis, Stasys Baras, inž. Vytautas Kutkus, Jonas Kučėnas ir Kazys Barzdukas. Trūksta: inž. Vytauto Kamanto, inž. Viktoro Naudžiaus, dr. Jono Račiausko ,Povio Sodeikos, dr. Vytauto Tauro, Jono Vaznelio, dr. Mindaugo Vyganto Kleopo A. Girvilo, Antano Juodvalkio, Sauliaus Kuprio, Antano Šantaro ir adv. Povilo Žumbakio. Nuotr. J. Kuprio

Liudvika Jurkienė — Louise Eurkoos, L.K. Susivienijimo Washingtone kuopos sekretorė. Fotografuota prieš dešimtį metų, sukaktuvininkei dalyvaujant Amerikos gailestingųjų seserų suvažiavime Atlantic City, N.J.

LIUDVIKA JURKIENĖ - SUKAKTUVININKĖ

Liudvika Jurkienė (Louise Eurkoos), mūsų Susivienijimo 36-tos kuopos (Washington, D.C.) finansų sekretorė, šių metų balandžio 7 dieną sulaukė 85 metų. Nors ši reikšminga sukaktis paminėta tik artimų draugių ratelyje, tačiau norisi apie mielą sukaktuvininkę pakalbėti kiek išsamiau. Keletą biografinių duomenų pateikė pati sukaktuvininkė.

Liudvika Jurkienė gimė Dickson City, Pa., 1894 balandžio 7 d. Jos tėvai — Vincas Jančaitis, kilęs iš Griškabūdžio ir Marija Dvylytė iš Liudvinavo. Abu tėvai atkeliavo iš Lietuvos labai jauni. Tėvas buvo 17 metų amžiaus, o motina — tik vienuolikametė. Jančaičių vedybos įvyko Forest City, Pa. Lietuviškos parapijos ten tada dar nebuvo, tačiau juos sutuokė kun. Aleksandras Burba, kelerius metus vadovavęs Susivienijimui. Iš Forest City Jančaičiai keleriems metams buvo išsikėlę į Dickson City — ten gimė ir mūsų sukaktuvininkė. Tačiau netrukus grįžo į Forest City. Jančaičių šeima buvo gausi. Liudvika buvo trečioji šeimoje iš 10 vaikų. Kai jos tėvai tuokėsi, jos motina buvo tik 15 metų. Juokaudama Liudvika sako: "Anie laikai buvo geri — lietuvaitėms buvo lengva ištekėti už lietuvių, nes kiekvienai tekdavo beveik dešimt kandidatų . . ." Tėvas keletą metų dirbo kasyklose, o vėliau įsigijo krautuvę ir vertėsi smulkia prekyba.

Baigusi vidurinę mokyklą (High School) 1910 metais, Liudvika netrukus išsikėlė į Rochesterį (N.Y.). Ten ji gavo darbą Eastman Kodak įstaigoje. Tuojau įsijungė į neseniai įsisteigusią Rochesterio lietuvių Šv. Jurgio parapiją, kuriai vadovavo kun. J. Kasakaitis. Veikliai dalyvavo parapijos chore, moterų draugijose, vaidinimo rateliuose, Lietuvos Vyčiuose. Įsirašė tada ir į Susivienijimą. Vaidino pirmuosius vaidmenis tada labai populiariuose pastatymuose "Genovaitė", "Gudrioji našlė" ir kituose. Dirbo Tautos Fondo Rochesterio skyriuje, rinkdama ir telkdama aukas Lietuvos nepriklausomybės reikalams.

1918 metų pradžioje Liudvika buvo išrinkta moterų draugijų atstove į Amerikos lietuvių kongresą, įvykusį 1918 metų kovo mėnesį New Yorke. Iš Rochesterio tada keliavo 10 atstovų, tarp kurių buvo tik dvi moterys — Liudvika ir Ona Gudynienė. Kai buvo rengiamas New Yorko kongresas, tada dar nežinota, kad Lietuvos Taryba tų metų vasario 16 d. paskelbė Lietuvos nepriklausomybės atstatymą.

Nuo pat mažų dienų Liudvika norėjo tapti gailestingąja seserim (nurse). 1918 metais susidarė salygos tą svajonę įvykdyti. Tų metų rudenį Liudvika atsisveikino su Rochesteriu, kurio lietuvius ji buvo labai pamėgusi, ir išvyko į Mid-Valley, Pa., netoli Scrantono, į to miesto ligoninės gail. seserų mokyklą. Savo mokymąsi vainikavo gailestingosios sesers (Registered Nurse) diplomu. Ji tuojau buvo pakviesta tos ligoninės gail. seserų viršininkės padėjėja. Kiek vėliau Liudvika panoro dirbti savo profesijoje didesniame mieste, "pamatyti pasaulį", kaip ji dabar sako. Išlaikė Civil Service egzaminus ir gavo net tris siūlymus į veteranų ligonines. Ji pasirinko Washingtoną, kuris jai atrodė labai patrauklus miestas. Washingtone ji apsigyveno 1925 metais — ir nuo to laiko nebenorėjo niekur kitus keltis. Veteranų ligoninėje, tiesa, padirbėjo tik keletą metų, nes norėjo būti gail. seserim privataus gydytojo kabinete.

Būdama veteranų ligoninėje, Liudvika turėjo progos kelis kartus lankytis Baltuosiuose Rūmuose, susipažinti su prez. Calvin Coolidge žmona. Lankydavosi ir Lietuvos pasiuntinybėje, kur susitikdavo su Washingtone gyvenusiais lietuviais. Tuo keliu ji susipažino su karo laivyno orkestro vedėju Martynu Jurkum, kurio pavardės negalėdami taisyklingai "išspelinti", naturalizacijos pareigūnai į pilietybės popierius įrašė iškreiptai — Eurkoos . . . Netrukus juodu vedė. Su Martynu Liudvika išgyveno 28 metus, iki pat jo mirties 1955 metais. Martynas Jurkus buvo kilęs iš Raudėnų, Telšių apskrities. Atvyko į Ameriką būdamas dvylikametis. Anksti įstojo į karo laivyną, prieš tai mokęsis muzikos Bostone. Jis palaidotas Tautinėse Arlingtono kapinėse. Apie jį yra parašyta Lietuvių Enciklopedijoje.

Washingtone L. Jurkienė visą laiką veikliai dalyvavo lietuvių gyvenime. Buvo viena pirmųjų steigėjų Washingtono Lietuvių amerikiečių draugijos, kuri anksčiau čia buvo labai veikli. Daugel metų buvo jos valdyboje, daugiausia iždininke. Palaikyti ryšiai su Kongreso ir vyriausybės žmonėmis. Ruošti prasmingi Vasario 16-tosios minėjimai, kurių pagrindiniai kalbėtojai būdavo kongresmanai. Jurkienė buvo įsijungusi ir į Balfo veiklą. Dalyvavo jo atstovų suvažiavimuose. Priklausė prie ateitininkų sendraugių skyriaus. Keletą metų buvo moterų klubo valdyboje. L.K. Susivienijimo 36 kuopos valdyboje veikia jau keliolika metų, nuo pat kuopos susiorganizavimo. Susivienijimas jai labai vertinga ir brangi organizacija. Yra dalyvavusi keliuose seimuose (Wilkes-Barre, Pittsburghe, Waterbury, Atlantic City). "Garsas" — vienas mėgiamiausių jos laikraščių. Praeitame "Garso" numeryje atspausdintas jos straipsnis apie velionį Matą Zujų.

Nors Liudvikai Jurkienei ir 85 meteliai amžiaus, ji dar nemano trauktis iš viešojo gyvenimo. Prieš dvejus metus ištikęs širdies priepuolis gerokai sulėtino jos tempą, tačiau ji tebesilanko svarbesniuose renginiuose, lietuviškose pamaldose, artimesnių draugų pobūviuose. Linkime brangiajai Sukaktuvininkei gražiausios sėkmės ir gausių Dievo malonių.

(jbl)

LIETUVIŠKŲ ĮVYKIŲ IR SUKAKČIŲ APŽVALGA

Spaudos uždraudimo atšaukimą prisimenant

Gegužės 7 dieną sukako jau 75 metai, kai caristinės Rusijos pavergtoje Lietuvoje atšauktas lietuviškos spaudos uždraudimas. Per 40 metų caras ir jo uolūs pareigūnai su visu savo fizinių priemonių pajėgumu bandė išnaikinti lotyniškomis raidėmis lietuvišką spaudą, kad lietuvių tauta, anot dainiaus, būtų tamsi ir juoda . . . Lietuviškas ryžtas, šviesūs vadai, atsparus tautos kamienas atsilaikė ir išsilaikė. Keturiasdešimt metų trukusioje kovoje ir Amerikos lietuviai prisidėjo su savo įnašu. Čia išleistos knygos pasiekdavo tėvų žemę, kaip ir tos, kurios spausdintos Mažojoje Lietuvoje — jas skleisdavo knygnešiai.

Rašydamas apie uždraudimo atšaukimą, "Darbininkas" savo vedamajame taip pasisakė:

"Prisimindami šią 75 metų sukaktį, pagarbiai nulenkiame galvą prieš tuos kovotojus, kurie ėjo, triūsė ir kentė ištrėmimą dėl lietuviško spausdinto žodžio. Nė viena tauta nemokėjo už savo spausdintą žodį kalėjimais, ištrėmimu. Tik mes lietuviai. Tad branginkime savo spausdintą žodį . . . Ir dabar pavergtoje Lietuvoje tikros spaudos laisvės nėra. Vieną kartą ir ten buvo kilęs noras įvesti rusiškas raides. Budėkime ir saugokime, kad taip neatsitiktų".

Kunigų Vienybei — 70 metų

Jau 70 metų, kai veikia Amerikos Lietuvių Katalikų Kunigų Vienybė. Jos steigiamasis susirinkimas įvyko 1909 metų gegužės 5 dieną New Yorke. Pagrindinis organizatorius — kun. dr. Antanas Staniukynas, Šv. Kazimiero seserų vienuolijos steigėjas.

Svarbusis Kunigų Vienybės tikslas — jungti visus Amerikoje gyvenančius lietuvius kunigus, derinti lietuvių sielovados tvarkymą, religinę ir tautinę veiklą, rūpintis religinio ir tautinio sąmoningumo stiprinimu, palaikyti savitarpio glaudžius ryšius. Kunigų rūpesčiu pasirodė laikraštis Draugas, liepos mėnesį sulauksiąs 70 metų sukakties.

Kunigų Vienybė leido ir savo žurnalus, metraščius. Teikė paramą laikraščiams ir organizacijoms. Visų pirma jai rūpėjo parapinių lietuviškų mokyklų steigimas, labdaros darbai. Tiesiogiai ir netiesiogiai gynė Lietuvos nepriklausomybės bylą pirmojo ir antrojo pasaulinių karų metais, tebegina ir dabar. Kunigų Vienybės talka ypač ryški lietuvių katalikų organizacijose.

Pastaruoju laiku Kunigų Vienybė daugiausia rūpinasi Lietuvių Katalikų Religinės Šalpos veikla. Jos pastangomis anglų kalba leidžiama "Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika". Ji informuoja Amerikos katalikų vyskupus ir įvairias įstaigas apie žmogaus teisių pažeidimus Sovietų okupuotoje Lietuvoje.

Dabartinis Kunigų Vienybės pirmininkas yra kun. dr. Zenonas Smilga. Tarp jos buvusių pirmininkų gyvųjų gretose matome prelatus Joną Balkūną, Praną Jurą, Juozą Karalių ir Konstantiną Vasį.

Artėja Draugo sukaktis

Šią vasarą, liepos 12 d., bus 70 metų, kai pasirodė pirmas laikraščio Draugas numeris. Draugas gimė Wilkes-Barre mieste, Pennsylvanijoje, mūsų Susivienijimo "sostinėje". Jo steigėjai — Lietuvių Katalikų Kunigų Sąjunga, vėliau pasivadinusi Kunigų Vienybe. Iš pradžių Draugas leistas savaitraščiu, kurio pirmojo numerio viršelyje buvo pažymėta, kad tai "katalikiškas laikraštis, pašvęstas Amerikos lietuvių katalikų reikalams". 1912 metų liepos 4 d. Draugas perkeltas į Chicagą. Redakcija tada pirmiausia įsikūrė pas seseris kazimierietes. Nuo 1916 metų kovo 31 dienos Draugas tapo dienraščiu. Nuo 1918 metų Draugo leidimą perėmė tėvai marijonai, kurie ir šiandien garbingai neša didžiulę lietuviško laikraščio išlaikymo naštą. Jiems talkina Lietuvių katalikų spaudos draugija, kurios vadovybėj matome ir darbščius pasauliečius, kaip dr. A. Razmą, inž. Antaną Rudį, M. Remienę ir kitus.

Nors iki 70 metų sukakties dar pora mėnesių, bet Draugo rėmėjai ją paminėjo jau gegužės 20 dieną. Padaryta kiek skirtingiau, negu paprastai sukaktys pažymimos. Vietoj įprastinės iškilmingos vakarienės ir šaunių prakalbų, surengtas aukšto meninio lygio koncertas, įvykęs Marijos aukštesniosios mokyklos salėje, kurioje Chicagos lietuvių opera kasmet pastato savo spektaklius. Dainavo solistai Gina Čapkauskienė ir Arnoldas Voketaitis, o piano rečitalį davė pianistai Reimonda Apeikytė ir Andrius Kuprevičius.

Šios sukakties proga Chicagos miesto taryba, vadovaujama burmistrės Jane Byrne, priėmė sveikinimo rezoliuciją. Joje pasakyta, kad Draugas daug padėjo lietuvių visuomenei, informuodamas lietuvius katalikus, stiprindamas jų kultūrą, kovodamas už jų religines laisves Lietuvoje ir kitose Sovietų okupuotose šalyse. Chicagos miesto taryba išreiškė padėką Draugui už jo įnašą žurnalizmui ir lietuvių kultūros plėtimui.

Pastebėtina, kad Draugo vyriausiu redaktorium nuo 1927 metų vasaros iki 1952 metų buvo Leonardas Šimutis, ilgametis mūsų Susivienijimo pirmininkas. Vėliau jis dirbo redakcijos nariu dar keliolika metų, tėvams marijonams pradėjus redakcijos vadovu-moderatorium skirti vieną iš savo kunigų. Nuo 1963 m. vyr. redaktorium yra kun. Pranas Garšva. Administruoja mūsų Susivienijimo veiklus narys kun. Petras Činikas. Redakcijos nariai yra Aloyzas Baronas, Kazys Bradūnas, Bronius Kviklys ir Antanas Pužauskas. Labai ilgai redakcijoje dirbo velionis Ignas Sakalas, mūsų Susivienijimo veikėjas.

Praeityje, kartas nuo karto Drauge buvo vedamas Susivienijimo reikalams skyrius.

Sukakčiai paminėti Draugas atspausdino leidinį, kuriame daug sveikinimų, informacinės medžiagos ir finansiškai paremtų skelbimų-pranešimų.

Draugui, pirmaujančiam lietuviškos spaudos šeimos nariui, linkime ir toliau sėkmingai atlikti savo misiją.

Kalantai paminklas

Romo Kalantos didžiojo tautos laisvės reikalui pasiaukojimo — mirtino susideginimo — septintosios metinės paminėtos keliose vietovėse įvairiais renginiais. Chicagoje gegužės 20 dieną šv. Kazimiero kapinėse atidengtas Kalantai paminklas. Prieš tai įvyko pamaldos. Paminklo atidengimo iškilmių garbės svečiais buvo vysk. Vincentas Brizgys ir Lietuvos gen. konsulė Juzė Daužvardienė.

Philadelphijoje surengtame minėjime kalbėjo režisierius Jonas Jurašas ir Laisvės radijo bendradarbė Aušra Marija Jurašienė. Juodu pasidalino įspūdžiais iš anų neužmirštamų dienų Kaune ir Vilniuje. 1972 metų gegužės 14 dieną, Kalantos susideginimo metu valstybinio teatro sodelyje, Jonas Jurašas buvo teatro rūmuose.

(nukelta į 7 psl.)

— **Algimantas Gureckas**, darbštus visuomenininkas ir politinės srities darbuotojas, gyvenąs prie Washingtono, yra pakviestas būti PLB valdybos atstovu JAV sostinėj, Washingtone. Ten jis palaikys ryšius su Lietuvos pasiuntinybe ir su kitų valstybių ambasadomis bei konsultatais, atstovaudamas Pasaulio Lietuvių Bendruomenei. Kartu jis bus ir PLB ryšininkas prie Vliko.

L.K. Susiv. Direktorių Taryba ir Konstitucinės Komisijos

Direktorių Taryba

Prezidentas: adv. Thomas E. Mack, 11 West Union St., Wilkes-Barre, Pa. 18702. Tel., Office — 1-717-822-1145; Home — 1-717-472-3880.

Viceprezidentas: Juozas B. Laučka, 9610 Singleton Dr., Bethesda, Md. 20034. Tel. 1-301-530-5631.

Sekretorius: Pranas J. Katilius, 1059 Blair Ave., Scranton, Pa. 18508. Tel., Office — 1-717-823-8876; Home — 1-717-342-3619.

Iždininkė: Leokadija Donarovich, 37 Eldon Ave., Landsdowne, Pa. 19050. Tel. 1-215-626-2409.

Iždo Globėjai: Dr. Vladas Šimaitis, 2951 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629. Tel. 1-312-436-7878.

Vito A. Yucius, 52 Shady Dr., W. Pittsburgh, Pa. 15228. Tel. 1-412-563-2754.

Dr. Kvotėjas: Dr. Albert J. Valibus, 136 E. Bennet St., Kingston, Pa. 18704. Tel. 1-717-288-1212.

Direktoriai: Bronius Bobelis, 212 Elderts Lane, Woodhaven, N.Y. 11421. Tel. 1-212-647-6637.

Albina Poškienė, 6606 So. Washtenaw Ave., Chicago, Ill. 60629. Tel. 1-312-434-2374.

Saulius Kuprys, 1806 So. 49th Ct., Cicero, Ill. 60650.

Konstitucinės Komisijos

Labdarybės komisija: Patricia Mack, Heatherhill, Bear Creek, Pa. 18602; Joan Baranosky, 106 W. Brady St., W. Wyoming, Pa. 18644.

Spaudos-Informacijos: Stasys Garliauskas, 1949 Hobbard, Detroit, Mich. 48209; Jurgis Sadauckas, 119 S. Rebecca, Scranton, Pa. 18504; Alena Miškinytė, 62 Wilfred, Pittston, Pa. 18640.

Statutų komisija: Pranciška Katilienė, 1059 Blair Ave., Scranton, Pa. 18508; St. Lukoševičius, 1935 W. 7th St., Brooklyn, N.Y. 11223; Michael Baranosky, 106 W. Brady St., W. Wyoming, Pa. 18644.

Teismo komisija: Juozas Giedraitis, 10 Barry Dr., E. Northport, N.Y. 11721; Dr. Petras J. Jokubka, 3528 So. Archer, Chicago, Ill. 60609; Marijona Kozerskienė, 35 Hilldale Ave., Wilkes-Barre, Pa. 18705.

Jaunimo komisija: Thomas E. Mack, Jr., Heatherhill, Bear Creek, Pa. 18602; David Donar, 37 Elton Ave., Landsdowne, Pa. 19050; Romas Mancevičius, 77 Douglas Str., Hartford, Conn. 06106.

SVARBUS PRIMINIMAS

Visiems nariams reikia mokesčius mokėti iš anksto. Mūsų Susiv. taisyklės nustato, kad nariui atsilikus su mokesčiais už tris (3) mėnesius jis yra suspendavimo padėty, gi atsilikęs už šešis (6) mėnesius — pervedamas į pratęsto termino apdraudą — Extended Term Insurance. Deja, daugelis narių su duoklių mokėjimu laukia iki metų pabaigos, kas būna priežastimi nesusipratimų ir nemalonumų patiems nariams, jų pašalpgaviams ir centrui.

Nauja lietuviškų valgių receptų knyga

LITHUANIAN COOKERY

Anglų kalba paruošė agronomė **Izabelė Sinkevičiūtė**

Su plastikiniu aplanku; 316 puslapių. Puiki knyga lietuviškų valgių mėgėjoms ir šauni dovana draugėms amerikietėms. Kaina 7 doleriai

Užsakymus siųsti: **"Garsas", P.O. Box 32 (71-73 So. Washington Str.), Wilkes-Barre, Pa. 18703**

GARSAS • Lithuanian U.S. Alliance of America

English Section

POPE JOHN PAUL II PRAYS FOR LITHUANIA EVERY DAY

On May 6, 1979 Pope John Paul II paid a visit to St. Casimir's Lithuanian College in Rome. In a response to an address delivered by its Rector, Msgr. Ladas Tulaba, the Holy Father spoke to the Lithuanians (students, priests and laymen) gathered there:

First of all, I have to confess that this visit is very dear to me. I am very happy that a visit at your Lithuanian College was included in the program of a pastoral visit to St. Anthony's parish.

This college is of great significance to the Church of Lithuania. It is also dear to the Universal Church of Rome.

It is impossible for me not to be close to you. As you know very well, I am from Cracow. St. Casimir also was born in Cracow. Thus, perhaps it is possible to say that we are from the same city. St. Casimir had to leave Cracow, and now he is in Vilnius. I also had to leave Cracow, and now I am in Rome. I think that this unity, his spiritual unity, born in the same city, will help us to understand each other quite well and cooperate in carrying out the mission which falls upon your fatherland and upon the Church in your fatherland.

It is known to everyone that the Church in your fatherland, just as in Poland, resists evil and sets a good example for all. The people of God, the Lithuanian nation, being tied very strongly to its Church, to Christ, to its faith and to its religious traditions gives a special example to all of us. This is the nation which has fully earned the name of a true nation, a nation which has found itself completely, which is well aware of its mission.

In concluding, I would like to tell you that I pray for your fatherland every day. I do not pray just generally. I pray for it separately, by saying Lithuania's name in my daily prayer. I think that's the least we can do in striving to sustain our unity and our solidarity. May God bless you all who live in this house in which you find an atmosphere suitable for praparation for priestly service. **(A free translation from the Lithuanian text published by "Tėviškės Žiburiai", May 24, 1979. Ed.)**

YOUNG LITHUANIANS MEET IN CLEVELAND

Prepare for Lithuanian Youth Congress

By LINAS KOJELIS

(Cleveland) Young Lithuanians from accross the United States and Canada met in Cleveland, Ohio during the weekend of May 19-20 to prepare for the Fourth Lithuanian World Youth Congress (IV LWYC). (For details about the Congress itself, see the last issue of GARSAS). The fifty participants were delegates elected to represent major North American Lithuanian Communities at the Congress. They came from cities as far away as Los Angeles, Washington, D.C. and Montreal, Canada. The meetings at the conference were devoted to listening to reports about recent activities of the American Canadian and World Lithuanian Youth Associations, as well as to several discussion and study sessions on topics which will be covered at the Congress this summer in Europe. The conference ended with a mock-Congress. Also, Saturday night, most of the participants went to Cleveland's Lithuanian "Spring Poetry Festival" which featured two well known Lithuanian poets.

Reports on past and future activities

The conference began Saturday morning with reports on past and future activities which were or will be sponsored by the three Lithuanian youth associations which met here in Cleveland. Dainora Juozapavičiūtė, vicepresident of the World Lithuanian Youth Association (WLYA) for international communications, gave the first report. She outlined some of the cultural, political and organizational initiatives begun by the WLYA. One of the programs which she talked about was the "International Lithuanian Youth Exchange Program." Through this program, young Lithuanians from countries such as Brazil and Germany, where Lithuanian youth groups have not been active recently, are flown up to North America during the summer. Here, organizations such as the Lithuanian-Catholic Youth Association (Ateitis) and the Lithuanian Scouts have their summer camps. The visitors from other countries learn about organizing and working in a Lithuanian summer youth camp. They get a chance to meet with some of the "movers and shakers" of the Lithuanian community, and they have an opportunity to informally discuss their problems and ideas with many people who have long been active in North American Lithuanian affairs.

"This program has been very successful, "Miss Juozapavičiūtė stated. "We're sure that it has done much to help strengthen Lithuanian youth programs in other parts of the world. Of course, perhaps an even more important part of this program is when young Lithuanians from America and Canada go to South America and Europe to work with the communities there. Our workers go over there with a lot of enthusiasm and they have really stirred up some excitement, especially in South America!"

The other reports were read by the president of the Canadian Lithuanian Youth Association (CLYA), Paulius Kuras, and the vice-president of the Association of Young Lithuanian-Americans (AYLA), Violeta Abariūtė. Both Miss Abariutė and Mr. Kuras discussed their organizations' past activities, such as organizing concerts for visiting Lithuanian singers from other countries, and organizing political demonstrations and write-in campaigns. The major focus of both of these youth associations now, however, is to prepare for the IV LWYC.

However, before the Cleveland conference jumped into topics concerning the Congress, there were two more reports on major current political projects. Linas Kojelis, public affairs director for AYLA, told the group about the formation of a new committee, "The Coalition to Free Petkus and Gajauskas." This group has only one goal, and that is to help gain the release of two leading Lithuanian political prisoners, Balys Gajauskas and Viktoras Petkus. Both men were jailed last year for their human rights and Lithuanian activities. The group will try to get the United States goverment to work more diligently for their release.

The second political issue was a very hot one. Laima Beržinytė, leader of an *ad hoc* Canadian youth group, explained the problem which involved some new laws passed by the Soviet government and which affect all people of Lithuanian heritage living outside of Lithuania. The Soviets now claim that all of these people, including young Lithuanian-Americans born in the United States, Canada and elsewhere, are considered by the Soviet government to be Soviet citizens. This would mean, that all Americans of Lithuanian heritage would be subject to all of the Soviet Union's laws. They could be drafted into their army and tried by Soviet courts. Of course, as long as they don't travel to the Soviet Union, they have little to fear. However, should young Lithuanian-Americans desire to go to Moscow for the 1980 Olympic Games or to visit Lithuania, they might get into trouble. The new Soviet laws will go into effect on July 1 of this year.

Miss Beržinytė stated, "We've got to start working quickly. Of course, we can't change the Soviet laws, but we have to make sure that our governments (American and Canadian) know what's going on and that they make it clear to the Soviets that we will be strongly defended against any Soviet harrasment." Mr. Kojelis said that an official inquiry into this problem was already being made by Senator Richard S. Schweiker (R-Pennsylvania).

The Congress— Much to discuss

Violeta Abariutė, from Detroit, began the discussion about the Congress with a brief sketch of some of the major resolutions of the Third Lithuanian Youth Congress which met in South America three years ago. Mr. Romas Sakadolskis, of Chicago, gave a more in depth analysis of the program of the next Congress, explaining that it would not be as oriented toward specific problems and project as the last Congress was.

"What we'll be dealing with in Germany," Sakadolskis explained, "will be topics which cover broader, more general questions. We'll be more interested in finding out who we are, instead of what specifically Lithuanian Youth Associations should be doing." Sakadolskis argued, that many of these topics have already been touched upon during discussions at the first three Congresses.

After lunch, the delegates returned and broke up into four smaller discussion sections in which they covered some of the topics which will be raised in Germany in July. The first set of topics dealt with political questions such as the development of Lithuanian political consciousness, and the relationship between young Lithuanians living in North America and those living in Lithuania itself. Even more general questions dealt with world peace and the international human rights movement and their influence on Lithuanian political activities.

The second set of topics focused on young Lithuanians' relationships with the Lithuanian community in general. Some of the issues discussed were: How important is it to know Lithuanian? How do our family backgrounds affect our Lithuanian consciousness? and, How are we affected by our participation in various Lithuanian youth organizations? Discussion in most groups was lively, and many resolutions were hammered out.

Poetry and a reception

After a long day of tough discussions, many of the participants went to the Cleveland Lithuanian "Spring Poetry Festival." The evening featured two major Lituanian poets, Stasys Santvaras and Balys Auginas. Both of them read some of their own works and described how they came up with many of their ideas. There was also a short film about Lithuanian poets as well as a sound and slide show about Lithuania.

After the program, everyone went to a lavish reception organized at the home of Dr. and Mrs. Lenkauskas,. As the delegates munched their pizza and cheese, and enjoyed the wide assortment of wines, they chatted about their own personal plans for their trip to Europe. The reception lasted well into the early morning hours.

Sunday's meetings

The next morning, after Mass, the participants met once again at the Lithuanian Center, and broke up into two sections—Canadian and American. At the American meeting, there were reports from representatives of several cities about their groups' activities. Asta Grakauskas, of Los Angeles, reported that they had just had an unbelievably successful vaudeville type program, "Viva Europa," which not only got rave reviews from the community, but also netted the Los Angeles Chapter of the AYLA over $2000 to help support the Congress.

The American delegates also discussed the possibility of organizing the Fifth Congress in North America, and it was explained that the Canadians had already organized an exploratory committee looking into this. They also decided to make up some "T-shirts" for their trip and they discussed future plans of the AYLA.

After the separate country meetings, the delegates broke up once again into their discussion sections, this time discussing cultural questions. Topics discussed included: the need to publish a Lithuanian cultural directory which would list sources of Lithuanian cultural materials, Lithuanian cultural consciousness and the lack of knowledge in America about current cultural activity in Lithuania.

During the short break that followed, the American delegates at the conference met to sign petitions which will be sent to 30 U.S. Senators, President Carter and other government officials, asking that they work hard for the release of Balys Gajauskas and Viktoras Petkus.

The conference ended with a mock run of the actual proceedings of the international Lithuanian youth congress. Romas Sakadolskis, a veteran of the past three Congresses, helped the delegates get oriented. The mock-Congress was chaired by Rasa Lukoševičiūtė from Montreal. Each of the four political discussion groups proposed a resolution which was then debated and ground through the parliamentary process. The participants learned how resolutions were formed, how they were edited, and how they could be revised on the floor. Finally the resolutions were voted upon and either accepted, accepted with modifications or rejected. The last motion was made by Saulius Čyvas from Cleveland. He suggested that the conference end and that everyone go have dinner. His motion passed unanimously—unamended.

A successful conference

The conference's program was prepared by Mrs. Emilija Sakadolskis of Chicago and Raimondas Sungaila of Toronto. After the conference, Mrs. Sakadolskis stated: "I think it was a huge success. Of course, we have already had previous meetings in various parts of the country and this really helped. It appears as if most of the participants came well prepared and I'm sure that most of them had carefully studied their workbooks."

After the conference concluded, Mr. and Mrs. Sakadolskis, Paulius Kuras, Asta Grakauskas and Nijolė and Siga Lenkauskas all visited Mr. Stasys Barzdukas, the honorary president of the World Lithuanian Community, Inc., and passed on to him the best wishes of the joint Canadian-American conference.

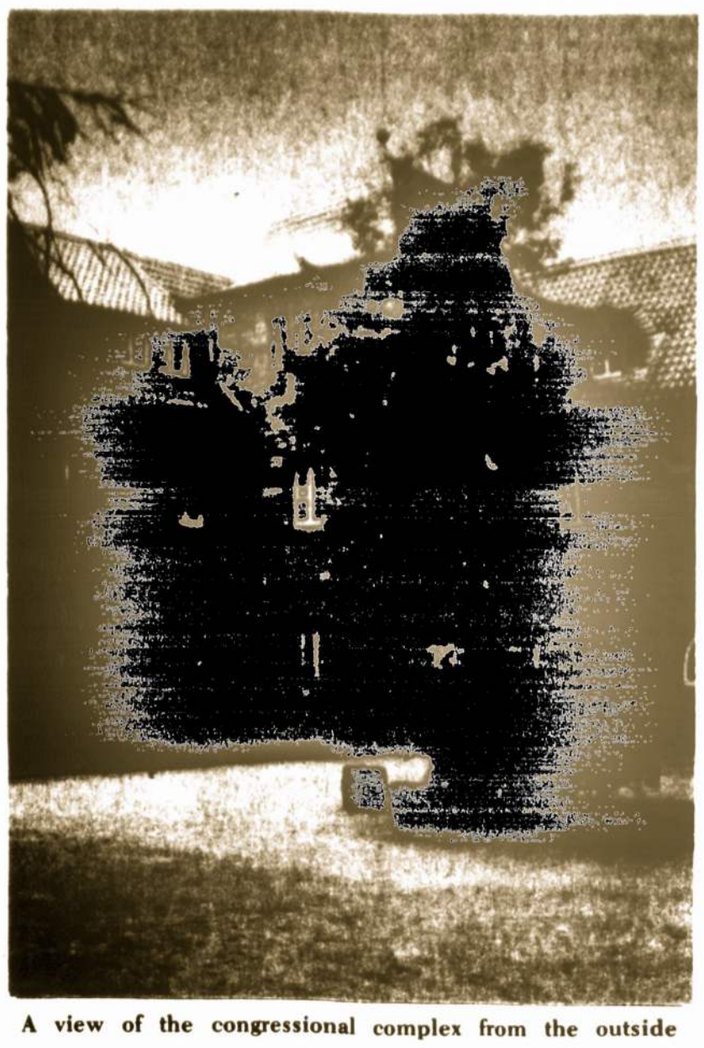

A view of the congressional complex from the outside

Here is a view of the concert hall where the post-Congress concert and dance will take place on July 28 in Frankfurt.

LCA MEMBER'S DEATHS

Lodge 133. William J. Nasetka, 418 Walnut Street, Vandergrift, Penna. Died: April 20, 1979. Buried: April 24, 1979 St. Gertrude's Cemetery, Allegheny Twp., Pa.

Lodge 209. Mrs. Marijona Tumelienė (Mary Tamalis), 673 Swallow Street, Edwardsville, Penna. Died: May 3, 1979. Buried: May 7, 1979 St. Mary's Annunciation Cemetery, Pringle, Pa.

Lodge 100. Peter Pijus Razaitis, 3202 S. Emerald Street, Chicago, Ill. Died: April 29, 1979. Buried: May 2, 1979 Holy Sepulchre Cemetery, Worth, Ill.

Lodge 230. Mrs. Kaste Andrušaitis, 1510 Mullane Street, Detroit, Mich. Died: May 16, 1979. Buried: May 19, 1979 Holy Sepulchre Cemetery, Southfield, Mich.

Lodge 90. Michael Yurick, River Bend Road, RD 3, Allentown, Pa. 18103. Died: May 23, 1979.

COMMITTEE FORMED TO HELP LITHUANIAN DISSIDENTS

Through the efforts of the Public Affairs Council of the Lithuanian-American Community of the U.S.A., Inc., (JAV Lietuvių Bendruomenė), a committee was formed on May 1 to work for the release of Lithuanian political prisoners. The committee is called, "The Coalition to Free Petkus and Gajauskas". As the name implies, the primary goal of the coalition will be to free two key members of the Lithuanian Helsinki Monitoring Group—Viktoras Petkus and Balys Gajauskas. Other Lithuanian dissidents, however, will certainly not be ignored.

The coalition was founded by public affairs activists from the Knights of Lithuania, the Association of Young Lithuanian-Americans and the Lithuanian-American Community of the U.S.A., Inc. They are: Rimas Česonis, Algimantas Gečys, Craig Hardy, Daiva Kezienė, Linas Kojelis, Jūratė Stirbienė, Rima Mironienė, Viktoras Nakas, dr. Saulius Naujokaitis, Father K. Pugevičius, Philip Skabeikis, Rimantas Stirbys, Prof. Elona Vaišnienė and Aušra Zerr. The coalition's chairman is Charles H. Zerr.

Viktoras Petkus

Viktoras Petkus was born in Raseiniai, Lithuania in 1929. He has a long record as a Lithuanian activist. He was first arrested for his work with the Roman Catholic youth organization, Ateitis, in 1947, and was sentenced to ten years of hard labor. He was released four years early because he was a minor. From 1956 to 1957 he attended Vilnius University where he majored in Lithuanian language and literature. In 1958 he was again arrested and sentenced to seven years in prison for possession and distribution of religious books written before 1939 by Lithuanian writers who had since emigrated to the West. From 1965 to 1975 he worked as a hospital orderly and as a sexton in various churches. He collected a massive bibliography of Lithuanian poets, and worked with a group of young Lithuanians interested in Lithuanian history and literature. Also, he assisted the mother of Simas Kudirka in working for Kudirka's release from prison.

In November of 1976, in Vilnius, Petkus helped form the Lithuanian Helsinki Monitoring Group to promote the implementation within Lithuania of the Helsinki Agreements. In December of that year, in the Moscow apartment of Andrei Sakharov, he announced the existence of this Lithuanian group to the Western press.

He was again arrested and charged with "anti-Soviet agitation and propoganda" on August 23, 1977. A year later he was tried and found guilty for his work with the Helsinki Committee, his possession of "anti-Soviet" literature and for attempting to organize a "Supreme Committee of the National Movements of Estonia, Latvia and Lithuania." For this, he was sentenced to ten years at hard labor in a concentration camp, and five years of exile from Lithuania.

Balys Gajauskas

Like Petkus, Balys Gajauskas has a long history as a Lithuanian activist. He was first arrested and imprisoned by the Nazis for two years. After the Russians invaded Lithuania, he worked in the anti-Russian resistance movement. In 1948, he was arrested and convicted for "anti-Soviet" agitation, propoganda, and treason, and for distributing handbills. He received a 25 year sentence, and by the time he was released in 1973, he had mastered eight-een foreign languages from other prisoners.

After his release, he returned to Kaunas to live with his mother. He was denied legal residence in Lithuania and his mother was fined several times for harboring an illegal resident—her own son. Gajauskas was constantly harassed, searched and interrogated for his activities, including his possible participation in the publication and distribution of the "Chronicle of the Catholic Church in Lithuania."

On April 20, 1977, the KGB arrested and detained him. One year later, the Soviets tried him for "anti-Soviet agitation and propoganda." They sentenced him to ten years of "the most severe prison regime," and an additional five years of exile from Lithuania. While in prison, he joined the Lithuanian Helsinki group. Also, on July 28, 1978, he married Irena Dumbrytė while in prison.

It is important to note that both Petkus and Gajauskas have received special recognition by human rights organizations. They have both been designated as "Prisoners of Conscience" by Amnesty International. This organization is based in London, and fights for the release of political prisoners around the world. Also, they were both nominated for the Nobel Peace Prize by members of the Congressional Commission on Security and Cooperation in Europe. This was announced on January 31, 1979 by the commissions chairman, Congressman Dante Fascell (D-Fla.) and co-chairman Senator Claiborne Pell. (D-R.I.).

A tough fight

As most of us know, it is not easy to succeed when confronting the Soviet government, though victories have been achieved. Most recently, five prisoners were released by the Soviet Government through negotiations carried on by our government. Even more recent newspaper reports tell of the imminent release of 12 other dissidents. While it is unfortunate that none of the dissidents named are Lithuanian, it is at least encouraging to note that many dissidents, including some of the most well known, are getting out.

It is necessary to pressure Washington to work for the release of Viktoras Petkus and Balys Gajauskas as soon as possible. This is especially so in the case of Gajauskas, who, because of his long imprisonment, is very ill. It is doubtful whether he will be able to complete his harsh sentence. Viktoras Petkus, on the other hand, has no close relatives in either Lithuania or the West. If we don't work on behalf of our fellow Lithuanian Catholics, who will?

Write, write, write!!!

Everyone can help in the fight for these two men. The easiest way is by writing to our government officials. Here are some tips:

1. Be specific and clear. Mention both Balys Gajauskas and Viktoras Petkus. **Briefly** mention some of the details about their cases, and the important recognition they have received.

2. Be forceful, but courteous. Don't threaten your representatives, (ex. "If you don't do something quick, I won't vote for you at election time.")

3. Be brief. Never write more then one page. Write neatly or type.

4. It is important to write as many letters as possible. Most senators, congressmen and White House officials are familiar with this case. What is important is to let them know that many voters are concerned about Petkus and Gajauskas.

5. Ask your senators and congressmen to contact President Carter and ask him to work hard for Petkus and Gajauskas. Ask them to send you a copy of their letters to the President.

6. Ask the President to keep up the good work on behelf of all dissidents, but express your special concern for the fate of the Lithuanians.

7. Write as many letters as you can. Get your church or community organizations involved.

Here are some addresses of important government officials:

President Jimmy Carter
The White House
Washington, D.C. 20500

The Honorable Cyrus Vance
Secretary of State
Department of State
Washington, D.C. 20520

The Honorable (Congressman's name)
House Office Building
Washington, D.C. 20515

The Honorable (Senator's name)
Senate Office Building
Washington, D.C. 20510

For more information

For more information about what you can do to help free Viktoras Petkus and Balys Gajauskas, contact Mr. Charles Zerr at:

The Coalition to Free
Petkus and Gajauskas
708 Custis Road
Glenside, Pennsylvania 19038

CHURCH, DISSENT AND NATIONALITY IN LITHUANIA

A review of Prof. S.V. Vardys' book

Close ties have traditionally existed between the Lithuanian national movement and the Catholic Church. This interrelationship gained new prominence during the last decade with the rise of the Lithuanian Catholic human rights movement, centering on the clandestine publication, **The Chronicle of the Catholic Church in Lithuania.**

V. Stanley Vardys, a professor of politican Science at the University of Oklahoma analyzes this interconnection in his book **The Catholic Church, Dissent and Nationality in Soviet Lithuania,** published by the East European Quarterly as part of its monograph series.

The book is an analysis of the Catholic human rights movement in the perspective of Lithuania's modern development, which, since the middle of the nineteenth century, has been distinguished by a nearly symbiotic relationship between Catholicism and nationality. This relationship gained preeminence when, after the Polish-Lithuanian revolt of 1863, tsarist officials initiated a double-edged policy of assimilation in Lithuania, designed not only to sweep away Polish political and cultural influences present in Lithuania since the conversion of the country to Latin Christianity by the Poles, but also to Russianize the land. Since the Russians identified the public practice of the Catholic religion and customs with Polish nationalism, the brunt of the Russian attack was borne by the Church. Numerous members of the Polonized nobility and more active clergy were deported to Siberia. But, as the author, notes, among the peasants, tsarist measures against Polish domination produced different results—for the first time since the Russian annexation of Lithuania in 1795, it brought on a direct ethnic Lithuanian-Russian clash.

As the author notes, "the most crucial and, as it later appeared, the most counterproductive measure (was) the prohibition of Lithuanian printing in ,Latin - Polish characters. Instead, the authorities now spent considerable budgetary allocations for the promotion of Lithuanian texts in the Russian Cyrillic alphabet." Allocations were made for the production of religious and secular Lithuanian texts in the new way "in an obvious effort to forestall the development of general 'Polish' Lithuanian literature."

According to Prof. Vardys, the key figure who completely frustrated this policy of Russification was Bishop Motiejus Valančius, who was also noted for his opposition to tsarist limitations against the Catholic Church. Upon promulgation

Prof. Dr. V.S. Vardys. Photo J. Kuprys

of the prohibition decree, Bishop Valančius negotiated contracts for the publication of Lithuanian religious literature in German-controlled East Prussia. The bishop also encouraged the founding of secret Lithuanian schools.

Professor Vardys subsequently traces the rise of the Lthuanian national movement, culminating in the reestablishment of a Lithuanian national state in 1918. He notes the active role played by the Catholic Church in the life of independent Lithuania from 1918 until its forced incorporation into the Soviet Union in 1940.

According to the author, after the occupation "the Kremlin considered the containment of the Catholic Church in Lithuania only slightly less important than the seizure of the state apparatus or the control of the armed forces."

Immediate, though at first non-violent secularization measures were instituted. The 1927 Concordat with the Vatican was abrogated. Religious institutions were closed or nationalized, and their property confiscated.

The church hierarchy at first sought dialogues with the new regime. But as pressure on the church increased, the episcopal conference in May 1941, handed a list of grievances to the new leadership, demanding freedom from administrative arbitrariness, liberty to exercise the religious apostolate and equality with atheists. Soviet officials simply ignored the memo.

Professor Vardys notes that communist rule was interrupted in June 1941, as German troops overran Lithuania. During the week preceding the German invasion, the KGB carried out the mass deportation to Siberia of approximately 34, 000 Lithuanians, an operation later described as "prophylactic measures against the enemies of the government."

With the reestablishment of the Soviet regime, previous restirictions on the church were reimposed and new ones instituted. The Catholic Church suffered greatly as the result of the Soviet response to the guerilla war for Lithuanian independence waged by partisans from 1944 to 1952.

According to Prof. Vardys, the "parish priests and hierarchy were too close to the people not to become involved in the armed confrontation. With small exceptions, the majority of clergymen can be characterized as sympathetic bystanders, who, when requested, offered religious services to guerillas though they were by no means sure that the partisan war had either chances of success or was the proper way for reaching the ultimate goal they both shared."

Officials demanded that the hierarchy urge the partisans to lay down their arms and accept an offer of amnesty. Diocesan administrators were forced to issue the demanded documents, but only after four or five Lithuanian bishops had either been killed or deported to Siberia. Three hundred fifty-seven clergymen, or one-third of Lithuania's priests were deported during the Stalinist period. The sole remaining bishop Kazimieras Paltarokas was forced to accept a modified version of the "dvatsatkas", or parish commitees of twenty church members, formed to govern the parishes. These groups, modeled on those in the Russian Republic, were established in spite of the fact that their operations were a direct violation of Canon Law.

The situation eased somewhat after Stalin's death. Permission was obtained for the consecration of two new bishops in Lithuania and the construction of a new church in Klaipėda. The confiscation of the latter building in 1960, just before the scheduled consecration of the church, signaled a heardening of the Soviet attitude toward religion.

According to Prof. Vardys, "during the years of Khrushchev's rule, two seemingly contradictory lines emerged in the Kremlin's treatment of the Lithuanian Catholic Church. On the one hand, the regime enormously intensified atheist propaganda and imposed more willing to make concessions to the regime were appoint . The stringent controls (on the clergy), while on the other, Krushchev sought better relations with the Vatican under Popes John XXIII and Paul VI." The latter repproachment provided Lithuanian churchmen with the means for officially sanctioned communications with Rome. On the other hand, two bishops, whose activities displeased the regime have already spent nearly twenty years of forced exile in small towns beyond their dioceses. New diocesan administrators apparently more wiling to make concessions to the regime were appointed. The latter policy outraged some Catholics.

According to the author, the first Lithuanian Catholic appeal for help from abroad — adressed to Pope Pius XII — was brought to the West by Lithuanian partisans in 1948. An example of resurgent Lithuanian faith was the prayerbook **Marija Gelbėk Mus** (Mary Save Us), written by four young Lithuanian girls and smuggled to the West in 1959.

Meanwhile (in Lithuania), various clergymen began writing letters of protest to officials and publications al-

. . . No matter where one lives, the same anxieties and worries arrise — the salvation of humanity. It is not always easy to find out the area in which we can do the most good. Only the King of Souls knows this and it is left for us to bloom wherever we are planted. If He sowed us in the field of sorrow — let us bloom in sorrow, if in solitude . . . so too in solitude. Only the sorrows of a soul are unseen and like blossoms they can be constantly plucked and offered to the Redeemer.

Form a letter of
Peter Plumpa
(Chronicle of the Catholic Church in Lithuania Nr. 25)

leging demanding increase rights for believers. During the summer of 1968 Rev. Vladas Šlevas of the Telšiai Diocese addressed a letter to Soviet Premier Aleksei Kosygin demanding the lifting of various restrictions imposed on the Church. In response to these first petitions, to a high government official, the priest was transfered to a much smaller parish.

The latter response did not deter other petitioners, who began addressing group petitions to officials. The movement snowballed to such an extent that in early 1972, a petition with the signatures of 17, 054 believers, requesting freedom of consicience as guaranteed by the constitution was sent to Soviet leader Brezhnev by way of U.N. Secretary General Waldheim.

Subsequent protests included the May 1972 self-immolation of Romas Kalanta, a Young Communist League member, desiring to bring to the attention of world public opinion, the injustices being perpetrated in Lithuania.

March 1972, according to the author, also marked the appearance of the "main spokesman for the Lithuanian civil rights movement", the clandestine **Cronicle of the Catholic Church in Lithuania.** It was a response to the inadequate results of the petition drives, an effort to publicize the continued persecution of believers and to warn the Vatican that its policy was being viewed as a sellout of Lithuanian Catholics.

According to Prof. Vardys, the **Chronicle** in the thirty six issues which have since reached the West, adopted the calm expository style of the **Russian Chronicle of Current Events.** The Lithuanian **Chronicle** factually reports on violations of international law and the Soviet Constitution with regard to the discrimination and harassment of believers. It also reports on the trials of those arrested for the publication and distribution of the **Chronicle** and other clandestine Lithuanian publications and espouses such causes as support for the Lithuanian Group to Promote Observance of the Helsinki Accords.

According to prof. Vardys, in pursuit of these goals, the **Chronicle,** "while reporting violations, arrests or difficulties the believers experienced, further extended its coverage to include strikes, social problems, and . . . efforts at maintaining Lithuanian Culture free of ideological Communist demands and restraints. The **Chronicle** . . . became the 'uncensored voice' of Lithuania."

Professor Vardys's study will be of interest to historians, political scientists and anyone interested in questions of church and state ralations in the Soviet Union. It is the first comprehensive work on Soviet methodology in dealing with the Catholic Church in Lithuania, detailing the regime's determination to use both secret instructions and statutes to subjugate the Church. Ir will also be of interest to anyone seeking further information on the efforts of the Lithuanian nation to maintain its national heritage.

K. Č.

The "Volungė", choral ensemble from Ontario, Canada, in performance. "Volungė" will be one of the featured choral groups at the IV Lithuanian World Youth Congress which will take place this summer in England and Germany. Photo J. Kuprys

IN MEMORY OR OUR BELOVED MONSIGNOR JOHN BOLL

Several excerpts from a sermon delivered during the Mass of Christian Burial offered May 5, 1979 at Holy Trinity Church, Wilkes-Barre, Pa. for our Spiritual Director Monsignor John F. Boll, who died May 2, 1979.

This morning as we meet here to pay our last tribute to a great man, ir should be noted at the outset that we come here to do honor by our presence and our prayers and our words to a friend, to an esteemed gentleman, to an administrator, to a builder, to an outstanding member of this community — but most of all to a great priest of God — Msgr. John Boll — a man who dedicated his many talents — and they were many — to the service of Christ and his Church. For that reason — **above all else** — we are gathered here this morning with his family and his friends to pay our last tribute of affection and esteem to this man of God.

John F. Boll was born March 20, 1907 in Luzerne, Pennsylvania. Two years later his family mowed to Mildred in Sullivan County. There he received his early elementary training and his high school education. In 1925 he entered St. Bonaventure University, earning his Bachelor of Arts degree in 1929, and a master of Arts degree in Sociology in 1931. Upon completing his theological studies there in 1933, he was ordained a priest by the Most Reverend Thomas C. O'Reilly, Bishop of Scranton.

He then received his first assignment as Assistant Pastor to Nativity of the Blessed Virgin Mary Parish, Tunkhannock. Less than 3 months later, he was named administrator of St. Michael's Parish, West Scranton, where he remained for 34 years, until being named Pastor of Holy Trinity Parish, Wilkes-Barre, in 1967, where he has served faithfully these past 12 years.

During the years at St. Michael's, a new beautiful church was dedicated in 1942. The church stands today as a monument to his love for God and the people of God. In the order in which it should be done — with the thought "First things first", after God's House was completed, he then renovated the century-old Rectory.

Soon after he invited the Poor Sisters of Jesus Crucified to St. Michael's and when they accepted his invitation, a Convent and a school were added — and St. Michael's had a complete parish complex.

The years of planning, hoping, praying were now brought to a successful fruition, and there was no happier priest in the Diocese.

The work of the parish was Father Boll's primary interest and concern, but his activities did not stop there. During those same years, there began a long series of Diocesan assignments and distinctions. In 1944, he was named Spiritual Director of St. Mary's Villa, a Home for the Aged, conducted by the Poor Sisters of Jesus Crucified. He was authorized to seek funds within and without the Diocese for construction of a Novitiate and improvement of the Mother House of the Sisters. This project was eventually completed at Brockton, Massacusetts.

In 1945, he was placed in charge of the Scranton Deanery of the Holy Name Society. In 1947, 14 years after ordination, he was enrolled, by Episcopal Appointment, in the School of Architecture at Catholic University of America. His task: to acquaint himself with blueprints and construction terminology and practice. How well he learned is attested to by architects and contractors throughout the Diocese.

In 1948, he was appointed Secretary of the Diocesan Council of Administration — and in 1955 he was named Secretary of the Diocesan Building Commission, a post he held until his death.

In 1957, he was named a member of the Diocesan Board of Education. In 1959, he was named a Prelate of Honor with the title of Monsignor by Pope John XXIII.

In 1969, he was named a member of the Diocesan Board of Consultors, another post he has held ever since.

Civic honors, too, have marked his career. He served as Chairman of the City of Scranton Recreation Commission, Catholic Chaplain of the Scranton Fire Department, President of the Lithuanian Roman Catholic Priests League of America, National Vice-President of the American-Lithuanian Council and Spiritual Director of the Lithuanian Catholic Alliance of America — to name only a few!

At the same time that he was fulfilling faithfully his Diocesan and civic responsibilities, he was not neglecting his pastoral doties. For 46 years he labored in God's Vineyard. 46 years of prayer, of love, of commitment, of priestliness. And for all this — and Msgr. Boll's priestly years — we thank God today.

He was truly, in the words of today's text, a Servant of Christ, Christ's good priest, found worthy of his trust.

Because of his priestliness, his dedication, and his gentle kindness, he accomplished much. His parishioners, his friends, the priests of the Diocese of Scranton all look upon him as Christ's Servant, a steward entrusted with the Mysteries of God. And all his Bishops through the years attest to the worthiness of his stewardship. Small wonder then today at this high outpouring to pay tribute to this good Priest of God.

And now we pause for just a moment, for otherwise, we would be remiss, we would be lacking in compassion and understanding today if we did not offer to the family of Msgr. Boll the heartfelt sympathy of his friends, his parishioners, his fellow priests, his Bishop. To his brother and sister especially, we extend our deepest sympathy. I believe, too, that we can assure them of our continued prayers in their behalf.

Some 12 years ago, his parishioners of 34 years in St. Michael's said when Msgr. Boll was transfered, "Our loss is Holy Trinity's gain." Today, Holy Trinity Parish can truthfully say: "Our loss is Heaven's gain." To the parishioners, the priests, the Sisters of this parish — our sincere sympathy and prayers.

Rev. Charles W. Heid

HE TOUCHED US IN LIFE . . .

A homily delivered at Holy Trinity Church, Wilkes-Barre, Pa. on May 4, 1979

We have gathered here this evening to pay our respects to the memory of Msgr. John F. Boll who was called by God to Himself on Wednesday morning. We are here this evening because Msgr. Boll touched us in life and we cherish the memory of that encounter.

He touched Fillie and Francis as a brother. They alone remember him as a young man who one day, long ago, announced to his family and friends that he had chosen to answer God's call to the Priesthood. The passage of time may have erased from their memory the long years of preparation at St. Bonaventure Seminary. But, surely, they still remember the great joy and pride they shared with the entire town of Milderd on the day of his First Mass 46 years ago. And, I am certain, that they will always remember many other occasions which brought them real happiness because their brother was a Priest.

He touched us, his brother-priests, as a Diocesan Consultor and the only Secretary of the Diocesan Building Commission in our memory. We will always remember his quiet efficiency and thorough preparation whenever difficult decisions had to be made.

He touched you, the members of Holy Trinity Parish, and those of you who belong to St. Michael's Parish, as a pastor. It is fitting and proper that his mortal remains have been brought into this beautiful Church which he loved so much. Ir was here — and at St. Michael's — that he faithfully carried out the ministrations of his priesthood with a quiet reverence and piety.

It was here that — he preached the Good News of Salvation with great enthusiasm and conviction. It was here that — he spent long hours in the confessional, reconciling with patience and understanding, those whose friendship with God had been shattered through human weakness. It was here that he offered the Holy Sacrifice of the Mass — day after day — for all who hungered for the Bread of Life. It was here that he brought to the cleansing waters of Baptism infant and adult that they might become the children of God and heirs to the Kingdom of Heaven.

Each one of us mourns the death of Msgr. Boll — because he touched us. Nevertheless, let us not mourn as those who have no hope. The Easter Candle, burning grightly, reminds us that Christ conquered death. He lives. And, we firmly believe, that Msgr. Boll, and all of God's faithful ones, will one day share in the everlasting joy of the final Resurection.

Msgr. Frank Yaslikas,
Pastor, St. Anne's Church,
Luzerne, Pa.

LIETUVIŠKŲ ĮVYKIŲ IR SUKAKČIŲ APŽVALGA

(atkelta iš 4 psl.)

Dr. Kostas Jurgėla — deimantininkas

Dr. Kostas R. Jurgėla, advokatas, istorikas, visuomenininkas, valstybės tarnautojas, šių metų birželio 22 dieną įsigyja naują "titulą" — jis jau deimantininkas, nes tą dieną jam sukanka 75 metai. Jei nebūsi vartęs enciklopedijų ar kitokių dokumentinių raštų, su dr. Jurgėla susitikęs jokiu būdu netikėsi, kad kalbi su žmogumi, peršokusiu jau tris ketvirtadalius šimtmečio . . .

Sukaktuvininkas gimė 1904 birželio 22 d. Elizabethe, New Jersey. Jo prekybininkas tėvas su šeima grįžo Lietuvon 1914 m., kai trys sūnūs buvo dar berniūkščiai. Nors buvo tik 15 metų, Kostas 1919 metais įstojo Lietuvos kariuomenėn savanoriu. Vėliau tarnavo užsienio reikalų ministerijoje. 1923 kovo mėnesį dalyvavo Klaipėdos sukilime. Kitais metais grįžo į Ameriką. Vėl apsigyveno New Jersey valst. Siekė mokslo. Dirbo Lietuvos generaliniame konsulate New Yorke sekretorium. Baigė teisių mokyklą magistro laipsniu. Praktikavo teisę. Veikė Lietuvos vyčiuose, buvo jų apskrities pirmininkas. Palaikė artimus ryšius su latvių ir estų organizacijomis, vadovavo New Yorko baltų draugijai. Bendradarbiavo spaudoje, parašydamas ir ilgesnius studijinius straipsnius. Lietuvai patekus Sovietų okupacijon, nuo pat pirmos dienos įsijungė į bendrą Amerikos lietuvių veiklą padėti Lietuvai atgauti laisvę ir nepriklausomybę. 1944 m. pradžioje pakviestas vadovauti Amerikos lietuvių tarybos įsteigtam Lietuvių informacijos centrui New Yorke. Jame jis dirbo iki 1951 rugpiūčio 20, kai buvo paskirtas "Amerikos balso" lietuviškos tarnybos vedėju. Šiose pareigose Jurgėla išbuvo iki 1974 liepos 1 d., kol pasitraukė į pensininkus.

Dr. Kostas Jurgėla

Nepasitenkindamas vien teisininko specialybe, savo pamėgimą domėtis istorija, ypač lietuvių tautos istorija, Kostas Jurgėla sustiprino Fordhamo universitete studijomis, kurias baigė 1954 m. daktaro laipsniu.

Dr. K. Jurgėlos svarbus įnašas anglų kalba apie Lietuvą knygų pasauliui yra jo stambus veikalas "**History of the Lithuanian Nation**", pasirodęs 1948 pradžioje. 1970 metais pasirodė jo kelių šimtų puslapių veikaga apie 1864 m. sukilimą. Prieš porą metų jis parašė kitą didžiulę knygą (anglų kalba) apie Lietuvą — "**Lithuania: the Outpost of Freedom**". Jis išvertė Petro Klimo monografiją "Chillebert de Lannoy in Medieval Lithuania", parašė ir redagavo keletą studijinių apybraižų iš istorijos atskiriems leidiniams ir enciklopedijoms. 1944-1951 m. redagavo mėnesinį Lithuanian Bulletin. Informacijų centre jo artimiausi bendradarbiai — Marijona Kižytė, plk. K. Grinius ir prof. K. Pakštas.

Nors ir pensininkas, Jurgėla iš lietuviškos dirvos nesitraukia. Grįžo į Lietuvos Vyčius. Nuo šių metų kovo mėnesio yra Vyriausiojo Lietuvos išlaisvinimo komiteto vicepirmininkas politiniams reikalams. Be to, nuo praėjusio rudens — Balfo direktorių tarybos narys.

Dr. K. Jurgėla gyvena Bethesdoje, Md. Jo žmona — Elena Čepinskaitė. Išaugino dukrą Eleną ir sūnų Algį. Džiaugiasi anūke Elyte ir anūku Algiu.

Į akį krinta **skaičius 4** Kosto Jurgėlos gyvenime. Štai tos kelios ketveriukės: gimė 1904, Lietuvon nuvežtas — 1914, grįžo Amerikon — 1924, įsigijo teisių daktaro laipsnį — 1934 m., pradėjo vadovauti Amerikos lietuvių informacijų centrui — 1944, įsigijo filosofijos daktaro laipsnį iš istorijos — 1954, išėjo pensijon — 1974 metais . . . Dabar lauksime 1984 metų.

Mielam Sukaktuvininkui — gražiausios sėkmės visuose darbuose ir asmeniniame gyvenime.

Muz. Rapolas Juška apie lietuvių operą

Rapolas Juška, buvęs operos solistas, dainavęs apie 30 pagrindinių rolių įvairiose amerikiečių operose, keliolika metų vadovavęs Providence, New Haveno, Elizabetho ir Bostono parapijų chorams, dabar gyvena Kansas City, Mo. Jam teko daug kartų koncertuoti ir didesniuose lietuvių renginiuose "anais laikais" . . . Nors iš veiklaus lietuvių gyvenimo artistas yra pasitraukęs (jau eina 75-tuosius metus), bet gyvai seka jo ypač kultūrines apraiškas.

Balandžio mėnesį Juška buvo atvykęs į Chicagą pamatyti Lietuvių operos spektaklio — "Lučijos iš Lamermoor". Savo įspūdžius Rapolas Juška išliejo Draugo puslapiuose. Juška apskritai labai teigiamai vertina ir Chicagos lietuvių operos artistus, ir chorą, ir visą pastatymą. Savo vertinimą artistas Rapolas Juška baigė tokiu pasisakymu:

"Skelbsiu Chicagos lietuviškos operos galybę ir garsą visur, kur tik būsiu, nes esu sūnus tokios tautos, kuri, nors tėvynėje ir pavergta, tačiau laisvėje gyvenančiuose savo sūnuose ir dukrose nepaliaujamai rodo pasaulio sąžinei savo tautos kultūros kredencialus, turtinančius Ameriką ir pasaulį, ir teisę laisvai ir nepriklausomai gyventi ir kurti".

Atsiminti du signatarai

Gegužės 13 d. Brooklyne Kultūros Židinyje paminėti du Lietuvos nepriklausomybės atstatymo akto signatarai — **Steponas Kairys** ir **Petras Klimas.**

Šiemet suėjo šimtas metų nuo Kairio gimimo ir dešimt metų nuo Klimo mirties. Juodu buvo tarp dvidešimties Lietuvos Tarybos narių, 1918 metų vasario 16 dieną Vilniuje pasirašiusių nepriklausomybės atkūrimo paskelbimą. Minėjimo pobūviui vadovavo Sofija Jasaitienė, gerai pažinusi abu valstybininkus.

Dr. Stasys Bačkis, Lietuvos atstovas Washingtone, keletą metų drauge dirbęs su Klimu, šiam esant Lietuvos pasiuntiniu Prancūzijoje, papasakojo savo atsiminimus apie velionį. Apibūdino Klimo veiklą ir ankstesniai laikais. Pacitavo kelis jo laiškus, rašytus broliui. Atkreipė dėmesį į Petro Klimo rašytą atsišaukimą tautai 1916 metais — jame nurodyta, kaip svarbu lietuviams vieningai laikytis okupacijoje. Tas atsišaukimas ir šiandien tebegaliojąs.

Inž. Jurgis Valaitis apibūdino inž. Steponą Kairį, kaip mokslininką, politiką, visuomenininką, veikusį Lietuvos gerovei nuo pat jaunystės dienų. Pažymėjo jo veiklą Lietuvos seimuose, vėliau okupacijoje ir tremtyje. Išryškino jo aktyvų dalyvavimą Vyriausiajame Lietuvos Išlaisvinimo Komitete.

Aktorius Henrikas Kačinskas paskaitė ištraukas iš abiejų signatarų raštų. Mirga Bankaitytė iš Clevelando paskambino kanklėmis keletą muzikos kūrinių.

Minėjime dalyvavo Klimo sūnus Petras su žmona, atvykę iš Paryžiaus. Sveikinimo žodžius tarė Lietuvos atstovas Vatikane St. Lozoraitis Jr. ir Lietuvos gen. konsulas New Yorke Anicetas Simutis.

Pagerbė Lietuvos diplomatą

Chicagoje Balzeko lietuvių kultūros muziejus gegužės 26 d. Palmer House patalpose suruošė pobūvį pagerbti Stasiui Lozoraičiui, junjorui, Lietuvos atstovui prie Šventojo Sosto. Lietuvos diplomatas pagerbtas kaip vienas iš 1978 metais labiausiai pasižymėjusių lietuvių. Pobūvyje dalyvavęs Chicagos arkivyskupas kardinolas John Cody, papasakojo apie savo ryšius su lietuviais. Garbės svečių tarpe buvo vysk. Vincentas Brizgys, Lietuvos gen. konsulė Juzė Daužvardienė. Pobūviui vadovavo inž. Valdas Adamkus.

Stasys Lozoraitis savo žodyje paminėjo nuoširdų Popiežiaus Jono Pauliaus II-jo palankumą Lietuvai. Pasikalbėjime su Draugo bendradarbiu kun. dr. Juozu Prunskiu St. Lozoraitis pažymėjo, kad Lietuvos pasiuntinybė prie Šventojo Sosto palaiko ryšius su kitų šalių diplomatais, informuoja juos ir plačią visuomenę Lietuvos ir Lietuvos Bažnyčios reikalais, teikia konsuliarinius patarnavimus. St. Lozoraitis su malonumu pabrėžė, kad beveik visi iš okupuotos Lietuvos atvykstantieji lietuviai ir žydai prašo Lietuvos užsienio pasų ir juos tuojau gauna. Paskutiniu metu pasai išduoti prieš pora mėnesių iš Lietuvos atvykusiems Romui Giedrai ir jo žmonai.

(nukelta į 8 psl.)

MININT V. KVETKAUS SUKAKTĮ

(atkelta iš 3 psl.)

čiau paminėti ir daugiau kunigų, bet susilaikysiu, kad nepraleisčiau vieno kito, kurį tikrai reikėtų paminėti.

— Iš pasauliečių katalikų veikėjų, mano nuomone, pirmoji vieta tenka **Leonardui Šimučiui.** Žvelgiant į praeitį, mano atminty rikiuojasi muz. Aleksandras Aleksis, Juozas Laučka, Elzbieta Paurazienė, Ona Barkauskienė, muz. J. Šiaučiūnas . . . Minėdamas "ant greitųjų" vardus, gerai žinau, kad galiu praleisti gana daug asmenų, su kuriais man teko bendradarbiauti, kurių talkos susilaukdavau, kurie pasitikėjo manimi ir mane rėmė.

— Prisimindamas artimiausius bendradarbius L.K. Susivienijime, — sakė Vincas, — aš su pagarba tariu **Mato Zujaus,** ilgamečio redaktoriaus, vardą. Mūsų santykiai buvo draugiški, dirbom drauge daugelyje sričių. Vertinau ir vertinu jo bendradarbiavimą mūsų įstaigoje.

— **Amerikos politiniame gyvenime** be abejonės labai aukštai buvo iškilęs advokatas **Antanas J. Olis.** Su juo teko bendradarbiauti. Neužmirštamas ir adv Antanas O. Shallna. Su pagarba miniu Pijų Grigaitį ir Miką Vaidylą. Negaliu užmiršti ir **Marijonos Kižytės,** tiek daug su atsidavimu dirbusios Lietuvos reikalui, — sakė Vincas T. Kvetkas, dalindamasis atsiminimais iš praeities dienų.

Stebėjimas San Francisce

— Norėčiau dar paminėti Altos dalyvavimą Jungtinių Tautų organizacijos steigimosi 1946 metų vasarą stebėjime. Altos vykdomasis komitetas išrinko savo atstovais-stebėtojais adv. V. Laukaitį iš Baltimorės ir mane. Pulk. K. Grinius buvo pakviestas techniniu patarėju, o Marijona Kižytė — sekretore. Buvo įvairių keblumų nukeliauti į San Francisco, gauti reikalingą akreditavimą, susirasti viešbutį . . . Daug pagelbėjo įvairios pažintys, mano geri santykiai su Amerikos lenkų kongreso pirmininku Rozmareku, keli pažįstami iš Valstybės departamento. Be to, tuo metu buvau Amerikos Legiono Wilkes-Barre skyriaus vadovu, todėl su AL kortele buvo lengva daug kur nueiti. Vykdamas į San Francisco, traukinyje susitikau su Sidney Hillmanu, įžymiu profesinių sąjungų veikėju, kilusiu iš Lietuvos. Jis turėjo labai gerus santykius su prezidentu Trumanu. Teko su juo ilgai išsikalbėti. Tačiau mudviejų nuomonės svarbiais klausimais gerokai skyrėsi, nes jis pasirodė esąs perdaug nuolaidus Sovietų Sąjungos atžvilgiu.

— Tada San Francisce, — tęsia Vincas Kvetkas, — veikė ir kita Amerikos lietuvių delegacija, vadovaujama adv. Antano Olio. Ją siuntė Amerikos lietuvių misija, veikusi atskirai nuo Altos. Tuo metu tautinė srovė buvo pasitraukusi iš Altos. Su adv. Oliu palaikiau gerus santykius. Man rūpėjo bendras reikalas, o ne trintis tarp lietuvių. Nesulaukęs konferencijos užbaigos, išvažiavau palikdamas kitus delegacijos narius tęsti stebėjimo darbą. Jaučiau padaręs tai, kas buvo galima stebėtojo vaidmenyje padaryti.

Jaudinantys akimirksniai . . .

Atsakydamas į prašymą paminėti labiausiai atmintinus išlikusius svarbesniuosius įvykius bei išgyvenimus savo ilgame amžiuje, Vincas Kvetkas išvardino šiuos, kaip jis sakė, jaudinančius akimirksnius: — Susitikimas su arkiv. Jurgiu Matulaičiu. Atsiklaupimas Šv. Patriko katedroje New Yorke prie didžiojo altoriaus, priimant arkivyskupo Francis Spellmano palaiminimą per įvesdinimą į Šventojo Karsto vyčių ordiną . . . Atsilankymas lietuvių Šv. Kazimiero kolegijoje Romoje . . . Apsilankymas Lietuvių koplyčioje Šv. Petro bazilikoje Romoje . . . Mano žmonos ir mano kelionė Šventojoje Žemėje viešnagė Jeruzalėje, lankymasis graikų Parthenone . . . Scrantono vyskupo McCormicko įteikimas man katalikų socialinių patarnavimų garbės nario pažymėjimo . . . Pirmininkavimas Amerikos lietuvių katalikų federacijos kongresui Detroite drauge su vyskupu Brizgiu . . . Susitikimai ir pasikalbėjimai su prezidentais Eisenhoweriu ir Kennedžiu Baltuosiuose Rūmuose . . . Amerikos Legiono apdovanojimas medaliu už **ypatingus nuopelnus organizacijai . . . Pirmosios Lietuvių** Dienos organizatoriaus pažymėjimas . . . Įvairūs iškilmingi pobūviai, pažymint veiklą Susivienijime, pilietiniuose įsipareigojimuose karo metais . . .

Planai ateičiai

Kalbėdamas apie artimesnę ir tolimesnę ateitį, Vincas Kvetkas jautriai pasisako visada norėjęs nuvykti į savo tėvų žemę, į Lietuvą. Bet vis atsirasdavo įvairių kliūčių.

— Abu su žmona, — sako Vincas, — labai rimtai buvom susitarę šiemet vasarą . . . Bet štai atsirado nauja kliūtis . . . Mano amžius staiga ištarė savo griežtą žodį — jau man neįmanomos ilgos kelionės. Tad būsiu patenkintas, jei sekančią žiemą vėl galėsiu nuvykti į Floridą. Man labai sveika ir malonu pasimaudyti sūriame vandenyje, jeigu nesiaučia didelės bangos. Mėgstam abu su žmona pasivaikščioti pajūryje. Siūbuojančių bangų sukeliamas ūžimas labai gaivinančiai veikia . . . Mėgstu parankioti jūros išplaunamus koralus, sraiges, stiklų gabalus — iš jų padarau savotiškus meninius daiktelius. Savo namuose tvarkau įvairius rinkinius . . .

— Aktyviai nebedalyvaudamas visuomeninėje veikloje, dabar beveik visą laiką praleidžiu savo namuose, kuriuose išgyvenau su žmona Kotryna per 50 metų . . . Prašau Dievą, kad galėčiau jaukiai leisti likusią gyvenimo dalį drauge su savo žmona, kad mus ir toliau suptų mūsų vaikų ir anūkų meilė, prisirišimas ir pagarba, kad mus lydėtų draugų ir kaimynų geri atsiminimai, — pasisakė Vincas Kvetkas, ilgametis L.K. Susivienijimo darbuotojas.

Pasikalbėjimą su Vincu Kvetkum norėčiau baigti drįsdamas "Garso" skaitytojų ir jo buvusių bendradarbių vardu palinkėti mielam Sukaktuvininkui Vincui ir jo šeimai labai daug šviesių dienų ir gausių Viešpaties malonių.

Juozas B. Laučka

Kotryna ir Vincas Kvetkai popiežiaus buvo pakelti į Jeruzalės Šv. Karsto ordiną.

STANISLOVO BARANAUSKO ĮPĖDINIŲ DĖMESIUI

1978 metų birželio mėn. Brooklyne mirė Stanislovas Baranauskas, Amerikoje žinomas kaip Stanley Baronosky, nepalikdamas testamento. Jo tėvai, Antanas Baranauskas ir Pranė (Frances) Malinauskaitė jau seniai mirę. Žinoma tik tiek, kad motinos brolis Jonas Malinauskas 1912 metais grįžo į Lietuvą ir apsigyveno Balbieriškyje. Pretenzijas į palikimą yra pareiškę Amerikoje gimę mirusiojo pusbroliai, kurie apie kitus gimines nieko nežino.

Mirusiojo giminės ar apie juos žinantieji malonėkite rašyti Lietuvos Generaliniam Konsulatui šiuo adresu:

Consulate General of Lithuania
41 West 82nd Street
New York, N.Y. 10024

— **Elmhurst, Pa.,** Nukryžiuotojo Jėzaus seserys birželio 24 Šv. Marijos vilos parke rengia metinę gegužinę. Pietūs bus duodami nuo 12 val. Bus įvairių žaidimų ir atgaivos.

— **Solistė Lilija Šukytė,** dainuojanti Europos operose, liepos 10, 14, 17 ir 20 Ottawos operoj atliks pagrindinę soprano partiją "Pikų damos" operoj.

BENDRA TAUTŲ DRAUGYSTĖ PRIARTINS VISŲ LAISVĘ

Kalba ukrainiečių disidentas Moroz

Valentyn Moroz, ukrainiečių disidentas, rašytojas ir politinis kalinys, iškentėjęs 13 metų Sovietų Sąjungos kalėjimuose ir koncentracijos stovyklose, 1979 balandžio 27 kartu su kitais keturiais politiniais kaliniais buvo iškeistas į du sovietų šnipus, pagautus Amerikoj.

Valentyn Moroz estų namuose New Yorke gegužės 29 sutiko pasidalinti savo įspūdžiais ir nuomonėmis su ukrainiečių, estų, latvių ir lietuvių atstovais. Be paties prelegento ir jo vertėjo, dalyvavo dar 15 asmenų. Lietuviam atstovavo Lietuvos gen. konsulas New Yorke Anicetas Simutis, Vliko atstovas prof. dr. Jokūbas Stukas ir Darbininko redaktorius kun. dr. Kornelijus Bučmys, OFM.

-o-

V. Moroz, jau mėnesį ir dieną praleidęs laisvėje, kalbėjo ukrainietiškai, retkarčiais įterpdamas ir anglišką sakinį. Anglų kalbos dar nedaug pramokęs.

Jis prisiminė dienas, kartu praleistas su Baliu Gajausku Mordovijos lagery Nr. 1. B. Gajauskas savo dvasia esąs nepalaužiamai stiprus, nebijo kovoti už kitų ir savo žmogiškas teises, bet fiziška jo sveikata esanti labai silpna. Paskutiniu laiku Gajauskas lagery, o jo žmona Irena laisvėje kovoja už teisę susituokti su bažnytinėm apeigom. Anksčiau jiedu susituokė kalėjime tik civiliškai.

V. Moroz pabrėžė, kad politiniai kaliniai, surinkti iš įvairių tautų, tarp savęs labai gražiai sugyvena, vienas kitam talkina, mokosi vienas kito kalbos. Jei tokia draugystė išsivystytų tarp laisvųjų, kaip tarp kalinių, Sovietų Sąjunga ilgai neišlaikytų.

Prelegentas pastebėjo, kad jau pradėjęs rašyti knygą apie savo patirtį Sovietų Sąjungos vergijoj. Būtina, kad visas pasaulis kuo plačiau pažintų tikrojo Sovietų Sąjungos veido visus aspektus. Maskva bijo viešosios opinijos. Kuo daugiau laisvajame pasauly bus rašoma ir skelbiama įvairiom formom apie Sovietų Sąjungos tikrąją padėtį, žmogaus teisių laužymą, tuo lengviau bus pavergtiesiem ir kalinamiesiem. Jei užsieny apie kurį kalinį neužsimenama, tai ir kalintojai jaučiasi drąsesni jį dar labiau kankinti.

Konkrečios pagalbos būdus disidentas Valentyn Moroz nurodė kaip laiškų dažną rašymą kaliniam, o taip pat siuntinėlių siuntimą jų šeimom.

PASKIRTA PREMIJA UŽ MUZIKĄ

JAV LB Kultūros Tarybos rūpesčiu suorganizuota ir paskirta 1978 metų muzikos premija. Kultūros Tarybos pirmininkas A. Radžius pakvietė muziką Aleksandrą Kučiūną sudaryti tam reikalui vertinimo komisiją. Jis pasitalkino Algį Šimkų ir Stasį Barą, ir jie savo posėdyje gegužės 18 premiją — 1000 dol. — paskyrė pianistui Vytautui Smetonai. Premijos mecenatas — Lietuvių Fondas.

"Garse" galima įsigyti šias knygas
(Lietuvių ir anglų kalbomis)

Amerikos Lietuvių Taryba, parašė Leonardas Šimutis. Kaina 3.00

Lietuvių — Anglų Kalbų Žodynas, paruošė B. Piesarskis ir B. Svecevičius. 512 psl., apie 27,000 žodžių. Kaina $8.00

Anglų — Lietuvių Kalbų Žydynas, paruošė V. Baravykas. Apie 30,000 žodžių ir posakių Kaina $8.00

Lietuvių kalbos vadovas (Introduction to Modern Lithuanian) Paruošė kalbininkai Leonardas Dambriūnas, Antanas Klimas ir William R. Schmalsteig. Kaina $10.00

Popular Lithuanian Recipes, lietuviškų valgių mėgėjams Juzės Daužvardienės anglų kalba paruošta knyga. Kaina $4.00

Vytautas The Great, kan J.B. Končiaus angliškai parašyta istorinė knyga. Kaina $2.00

Lithuanian Self-Taught, M. Variakojytės - Inkenienės paruoštas rankvedis, prisilaikant Marlborough's sistemos. Kaina $3.50

Vidudienio Sodai, Bernardo Brazdžionio eilėraščiai. Už šį poezijos rinkinį autorius laimėjo 1958-59 metų kultūros žurnalo "Aidų" literatūros premiją. Viršelio aplanką piešė dail Telesforas Valius. Kaina $4.00

Amerikos Lietuvių Vardynas, Jungtinių Amerikos Valstybių žinomesnių lietuvių biografinės žinios, su prof. Kazio Pakšto įvadu. 240 psl., kietais viršeliais. Kaina $4.00

The Forty Years of Darkness, by Juozas Vaišnora, translated by Joseph Boley. Supression of the Lithuanian Press and how it was regained. Price ... $2.00

Lithuanians in America, Dr. Antanas Kučas; translated by Joseph Boley $6.00

The Brothers Domeika, a novel,Liudas Dovydėnas; translated by Milton Stark $6.00

Day of Shame, the truth about the murderous happenings aboard the Cutter Vigilant, during the Russian-American confrontation at Martha's Vineyard. The tragedy of Simas Kudirka, by Algis Rukšėnas $9,00

Teismas Biržely, dokumentuotai aprašoma Nijolės Sadūnaitės teismas ir kaltinimas. Parašė Jurgis Gliauda. Kaina $2.00

Simas (The story of Seaman Simas Kudirka), by Jurgis Gliauda. Translated from Lithuanian by Kęstutis Čižiūnas and J. Žemkalnis $5.00

"Garso" Administracija
P.O. Box 32 (71-73 So. Washington Str.) Wilkes-Barre, Pa. 18703

LIETUVIŠKŲ ĮVYKIŲ IR SUKAKČIŲ APŽVALGA

(atkelta iš 7 psl.)

Šie abu jauni žmonės jau Amerikoje. Romas Giedra buvo kalinamas penkerius metus už bandymą pasigrobti tuščią lėktuvą ir pasprukti užsienin drauge su keliais kitais jaunuoliais.

Prieš vykdamas į Chicago, St. Lozoraitis buvo sustojęs Washingtone pasimatyti su Lietuvos atstovu dr. Stasiu Bačkiu. Abu diplomatai priimti Valstybės departamente.

Poezijos dienos

Gegužės 25-26 dienomis Chicagos Jaunimo centre įvyko lietuvių poezijos dienos. Tai jau šeštą kartą jos rengiamos šiame mieste. Savo kūrinius skaitė tik Chicagoje gyveną poetai: Nijolė Jankutė-Užubalienė, Alfonsas Tyruolis, Aloyzas Baronas, Gražina Tulauskaitė, Julija Švabaitė, Rimas Vėžys, Liūnė Sutema ir Kazys Bradūnas, poezijos dienų rengimo vadovas. Paskaityti ir keli dabartinių Vilniaus universiteto studentų eilėraščiai. Balys Gaidžiūnas parodė susuktą filmą iš keliolikos rašytojų gyvenimo. Iš Baltimorės atvykęs aktorius Juozas Palubinskas davė poezijos recitalį, o seserys Elena ir Ona Blandytės pasirodė su dainuotinės poezijos koncertu. Akompanavo muz. Aloyzas Jurgutis.

Ateitininkų šventės

Pavasarį ateitininkai paprastai ruošia tradicines savo kuopų šeimos šventes. Jų dalyviais būva visi Federacijos nariai — moksleiviai, studentai ir sendraugiai. Balandžio, gegužės ir birželio mėn. bene didžiausi šeimų šventės renginiai įvyko New Yorke, Philadelphijoje, Chicagoje ir Clevelande. Visuose dalyvavo ir Ateitininkų federacijos vadas dr. Petras Kisielius. Chicagoje šv. Mišias aukojo ir pamokslą pasakė vysk. Vincentas Brizgys. Keliasdešimt moksleivių ir studentų davė ateitininko įžadus.

Nauji daktarai

Gegužės-birželio mėn. universitetai atsisveikino su tūkstančiais mokslus baigusių auklėtinių. Tarp jų — nemažai ir lietuvių. Gal kas mėgintų sudaryti jų sąrašus . . . New Jersey Rutgers universitete mediciną baigė **Rūta Graudytė,** poetės K. Grigaitytės-Graudienės dukra. Chicagoje Illinojaus universiteto Lincolno medicinos mokyklą baigė **Vytenis Garbauskas,** Algirdo ir Stefanijos Grybauskų sūnus. Chicagos Loyola Universiteto medicinos mokyklą baigė **Jonas Lieponis,** Janinos ir Justino Lieponių sūnus.

Šilainė šoka jau 30 metų . . .

Detroite gyvuojanti lietuvių tautinių šokių grupė **Šilainė** šią vasarą mini savo veiklos 30 metų sukaktį. Jai nuo pat įsteigimo dienos vadovauja Galina Gobienė. Per 30 metų Šilainėje šoko per 300 jaunuolių. Šiuo metu 65 asmenys yra pasiskirstę į tris grupes — jaunių, studentų ir vyresniųjų šokėjų. Kaip Draugo korespondentui Jurgiui Janušaičiui pareiškė Šilainės vedėja Gobienė, ji stovi už autentišką šokio minties, nuotaikos, charakterio išieškojimą ir tų savybių perdavimą jaunesniesiems, kad jie palaikytų tą tęstinumą.

Šilainė dažnai pasirodo ir kitataučių renginiuose. Daug kartų dalyvavo gubernatorių prisaikdinimo ir įvairių sukakčių iškilmėse, universitetų renginiuose, televizijos programose.

j. b. l.

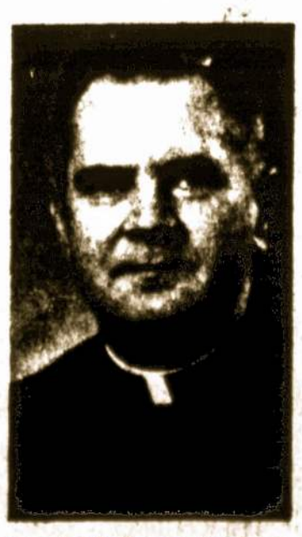

Kun. Mykolas Ožalas birželio 10 švenčia 40 metų kunigystės jubiliejų su iškilmingomis koncelebruotomis mišiomis, po kurių vyks vaišės Scranton, Pa., Šv. Juozapo parapijos salėj. Sukaktuvininkas gimė Palmerton, Pa., kunigu įšventintas 1939 birželio 3, ėjo įvairias pareigas, kaip klebono padėjėjas, laivyno kapelionas, universiteto dėstytojas, o nuo 1969 vasario 20 kaip Šv. Juozapo parapijos klebonas, Scranton, Pa.